

บทที่ 5 การออกแบบปรับปรุงพื้นที่

ในการดำเนินการออกแบบ เมื่อได้กำหนดแนวความคิดหลักในการปรับปรุงพื้นที่และกำหนดโปรแกรมการออกแบบไว้ในบทที่ 4 แล้วนั้น ในบทนี้จึงเป็นการหาแนวคิดและข้อมูลต่างๆใช้ในการออกแบบ และเนื่องจากการออกแบบพื้นที่วัดพระมหาธาตุและพื้นที่โดยรอบนั้นมีพื้นที่ที่เชื่อมต่อและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ซึ่งในแต่ละส่วนมีแนวคิดและวัตถุประสงค์ในโปรแกรมการออกแบบที่แตกต่างกัน และเพื่อความละเอียดในการนำเสนองานออกแบบจึงขอแบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆได้ดังนี้ (แผนที่ 5.1)

- 5.1 ผังแม่บทโครงการ
- 5.2 พื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- 5.3 พื้นที่บริเวณทางตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา
- 5.4 พื้นที่บริเวณทางตอนใต้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงแนวกำแพงเมือง
- 5.5 พื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัด
- 5.6 พื้นที่บริเวณกลุ่มศาสนาทางด้านทิศเหนือ
- 5.7 พื้นที่บริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมือง
- 5.8 พื้นที่บริเวณลานวัฒนธรรม
- 5.9 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์

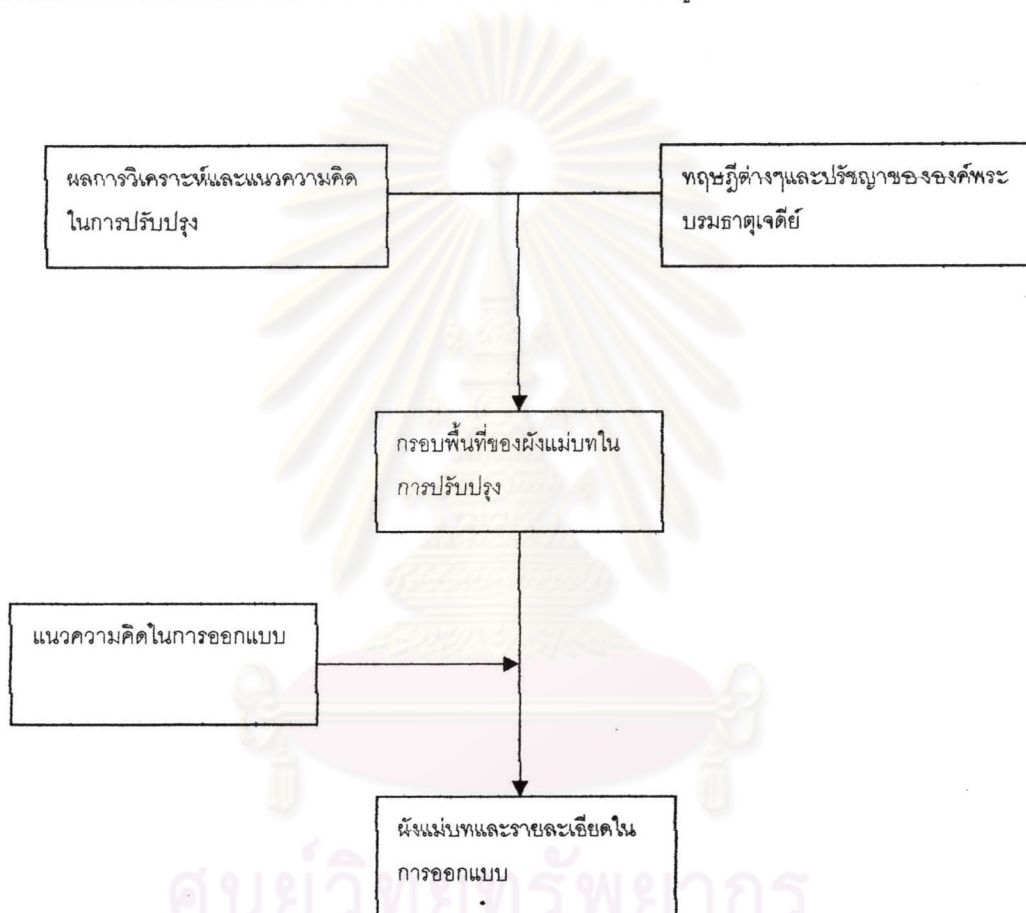
1. บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	5. บริเวณกลุ่มศาสนาทางด้านทิศเหนือ
2. บริเวณทางตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา	6. บริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมือง
3. บริเวณทางตอนใต้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงแนวกำแพงเมือง	7. บริเวณลานวัฒนธรรม
4. บริเวณศาลากลางจังหวัด	

แผนที่ 5.1 แสดงการแบ่งพื้นที่ในการปรับปรุง

ที่มา: ผู้วิจัย

5.1 ผังแม่บทโครงการ

การกำหนดกรอบของผังแม่บทในการปรับปรุงพื้นที่ จะเป็นการนำเอาผลของการศึกษา เป็น 2 ส่วนหลักคือ ส่วนแรกจะเป็นข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนของทฤษฎีต่างๆ และปรัชญาขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ในบทที่ 2 สำหรับในส่วนที่สองจะเป็นผลของกรวิเคราะห์พื้นที่และแนวความคิดในการปรับปรุงที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 และ 4 โดยนำเอาผลทั้งส่วนนี้มาประกอบกันเพื่อให้ได้กรอบของผังแม่บทในการปรับปรุงพื้นที่ ซึ่งหลังจากได้กรอบของผังแม่บทแล้วจะนำมารวบรวมกับแนวความคิดในการออกแบบ เพื่อให้ภาพรวมในการออกแบบไปในทิศทางเดียวกัน โดยขั้นตอนทั้งหมดสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่ามีส่วนสำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ ในการกำหนดกรอบพื้นที่ของผังแม่บท และแนวความคิดในการออกแบบ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 การกำหนดกรอบพื้นที่ของผังแม่บทในการปรับปรุง

การกำหนดกรอบพื้นที่ในผังแม่บทในการปรับปรุงจะพิจารณาได้จาก 2 ประเด็นหลักๆคือ

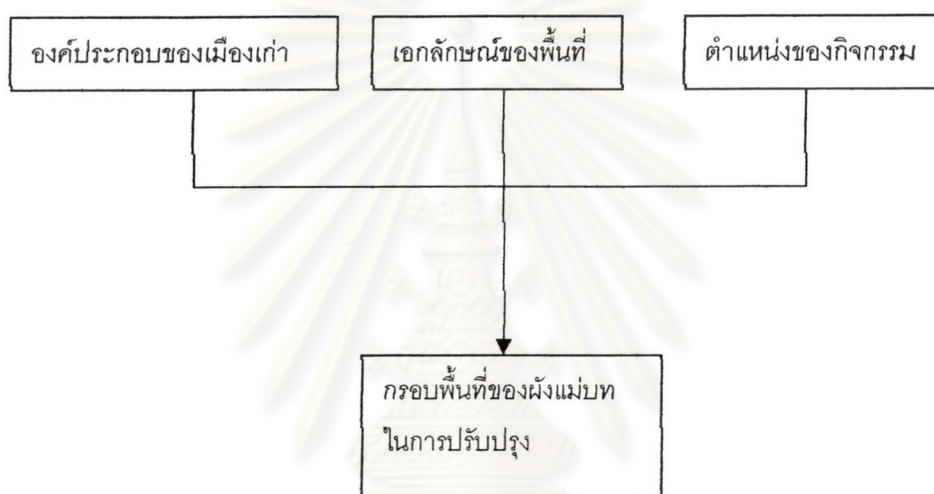
1. พิจารณาจากผลการวิเคราะห์และคิดในการปรับปรุงพื้นที่
2. พิจารณาจากทฤษฎีต่างๆและปรัชญาขององค์พระบรมธาตุเจดีย์

1. พิจารณาจากผลการวิเคราะห์และคิดในการปรับปรุงพื้นที่

พิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 3 และ 4 จะได้ตำแหน่งและแนวคิดในการปรับปรุงพื้นที่ ซึ่งในการวางกรอบพื้นที่ของผังแม่บทสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบหลักๆของเมืองตามประเด็นการวิเคราะห์ไว้แล้วคือ

- องค์ประกอบของเมืองเก่า
- เอกลักษณ์ของพื้นที่
- ตำแหน่งของกิจกรรม

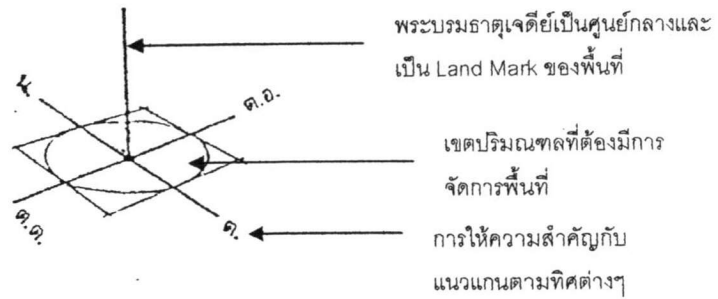
ถ้าได้นำเอาทั้ง 3 ส่วนมาพิจารณาร่วมกันก็จะได้กรอบของผังแม่บทที่มาจากการวิเคราะห์และแนวความคิดในการปรับปรุง

2. พิจารณาจากทฤษฎีต่างๆและปรัชญาขององค์พระบรมธาตุเจดีย์

ในการพิจารณาจากประเด็นนี้ เพราะพระบรมธาตุเจดีย์ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางและเป็นองค์ประกอบหลักส่วนที่สำคัญที่สุดในพื้นที่ รวมทั้งเป็นจุดหมายตาของเมือง (Land Mark) จึงต้องนำมาพิจารณาในการวางกรอบของผังแม่บท โดยเฉพาะปรัชญาในด้านคติความเชื่อในการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ที่จะมีผลต่อการจัดพื้นที่โดยรอบในบทที่ 2 ซึ่งจะมีผลต่อการวางกรอบพื้นที่ผังแม่บทด้วยเช่นกัน โดยในด้านปรัชญาที่มีผลต่อการวางผังแม่บทนั้นจะมีอยู่ 2 ส่วนหลักๆคือ

- พระธาตุเป็นศูนย์กลางของจักรวาลที่เกี่ยวข้องกับดวงอาทิตย์ ซึ่งส่งผลถึงการให้ความสำคัญกับแนวแกนตามทิศต่างๆ โดยเฉพาะทางทิศตะวันออก
- เขตปริมณฑลของพระธาตุจะต้องมีการจัดพื้นที่ที่เหมาะสมคือ การเป็นสถานที่ที่สงบและเชิญชวนให้เข้าสู่การปฏิบัติธรรม รวมทั้งจะต้องเป็นพื้นที่ที่ทำให้สามารถมองเห็นองค์พระบรมธาตุได้จากระยะไกล

ภาพที่ 5.1 ปรัชญาขององค์พระบรมธาตุเจดีย์

จากการพิจารณาประเด็นทั้งสองในการกำหนดขอบเขตของผังแม่บทแล้วสามารถสรุปได้ว่า ขอบเขตของผังแม่บทจะอยู่ในกรอบของการพิจารณาจากผลการวิเคราะห์และแนวคิดในการปรับปรุงโดยใช้ โครงสร้างของเมืองเก่า เอกลักษณ์ของพื้นที่และตำแหน่งของกิจกรรม ซึ่งจะได้ขอบเขตพื้นที่ตามผังแม่บท ซึ่งจะเสนอรายละเอียดต่อไปและในส่วนของการพิจารณาจากปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์นั้นสรุปได้ว่า ขอบเขตของปริมณฑลอยู่ในพื้นที่ของกรอบผังแม่บทที่ได้จากการวิเคราะห์ โดยจะต้องให้ความสำคัญของแกนตามทิศต่างๆและการจัดการพื้นที่ในเขตปริมณฑล

5.1.2 แนวความคิดในการออกแบบผังแม่บท

หลังจากที่ได้กำหนดกรอบพื้นที่และโครงการหลักของผังแม่บทในการปรับปรุงแล้ว ส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะนำมาใช้ในรอบของการออกแบบ ซึ่งในการออกแบบผังแม่บทนี้ มีแนวความคิดในการออกแบบดังนี้

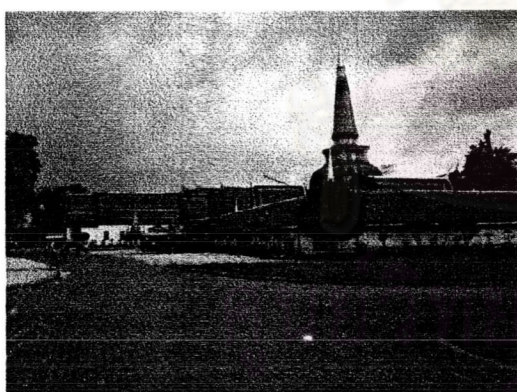
1) แนวความคิดในการสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่ (Identity)

ในการสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่เป็นการนำเอาองค์ประกอบต่างๆที่มีลักษณะเด่นในพื้นที่มาใช้ส่งเสริมให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเอกลักษณ์ของพื้นที่ในการออกแบบผังแม่บทนี้จะมีอยู่ 2 ส่วนหลักๆที่นำมาใช้คือ เอกลักษณ์ของพื้นที่และเอกลักษณ์ของวัดและองค์พระบรมธาตุซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เอกลักษณ์ของพื้นที่ด้านต่างๆ

- สถาปัตยกรรม

ภายในพื้นที่จะมีอาคารสำคัญตั้งอยู่หลายแห่ง ซึ่งสถาปัตยกรรมบริเวณพื้นที่ศึกษาสะท้อนความศักดิ์สิทธิ์และความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ รวมทั้งอำนาจการปกครองของเจ้าเมือง โดยอาคารที่สำคัญมีความสำคัญระดับเมือง ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร กำแพงเมืองหอพระอิศวร หอพระนารายณ์ หอพระพุทธสิหิงค์ ศาลพระเสื้อเมือง วัดหน้าพระลาน วัดเสมาเมือง จึงมีแนวความคิดในการนำเอารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่ที่มีรูปแบบดั้งเดิม มาใช้ในการออกแบบในด้านของลักษณะอาคารและองค์ประกอบต่างๆ โดยจะนำมาใช้ในส่วนขงอาคารที่มีในพื้นที่การออกแบบ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศาลาและอาคารต่างๆบริเวณวัดพระมหาธาตุฯ บริเวณลานวัฒนธรรม เป็นต้น

ภาพที่ 5.2 รูปแบบของอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่

- พื้นที่เปิดโล่งและภูมิสถาปัตยกรรม

มีแนวความคิดที่จะรักษารูปแบบพื้นที่เปิดโล่งและภูมิสถาปัตยกรรมของบริเวณพื้นที่และปรับปรุงให้มีความเด่นชัดขึ้น โดยถูกต้องตามรูปแบบและเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ เช่น บริเวณพื้นที่ที่มีศาสนสถาน จะมีความชัดเจนในการบ่งบอกความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนสถาน หรือบริเวณที่โล่งบริเวณชานกำแพงเมือง ซึ่งจะมีเอกลักษณ์ของพื้นที่ในการทำหน้าที่แสดงขอบเขตของเมืองและป้องกันข้าศึก

ศัตรู รวมทั้งจะมีแนวคิดในการปรับภูมิทัศน์เน้นการเชื่อมต่อของสถานที่สำคัญเข้าด้วยกัน เพื่อเน้นการนำสายตาไปยังสถานที่สำคัญ

- กิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม

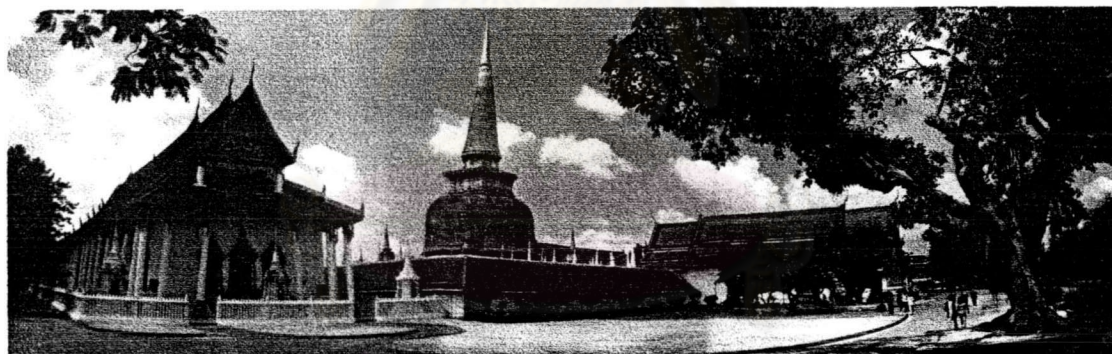
แนวความคิดที่จะส่งเสริมกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมโดยการจัดพื้นที่ให้สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองให้เหมาะสม

- กิจกรรมด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว

แนวความคิดที่จะส่งเสริมกิจกรรมด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวโดยมีการจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยไม่ส่งผลเสียต่อพื้นที่

เอกลักษณ์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระบรมธาตุเจดีย์

เอกลักษณ์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจะเป็นลักษณะทางศิลปะขององค์ประกอบของวัดที่มีรูปแบบเฉพาะตัว เช่น องค์พระบรมธาตุเจดีย์นั้นจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านรูปทรงขององค์พระธาตุที่เป็นลักษณะเจดีย์แบบศิลปะลังกาหรือเป็นเจดีย์ทรงระฆังคว่ำและเป็นเจดีย์ทรงระฆังคว่ำเจดีย์แรกในประเทศไทย

ภาพที่ 5.3 รูปทรงขององค์พระธาตุที่เป็นลักษณะเจดีย์แบบศิลปะลังกา

2) แนวความคิดการจัดถนนและทางสัญจร

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จึงต้องมีการระมัดระวังในการจัดการถนนและทางสัญจร ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดในการจัดการถนนและทางสัญจรในพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ในบทที่ 2 โดยการเชื่อมต่อและส่งเสริมระบบทางเดินเท้าและออกมาตรการควบคุมห้ามรถขนาดใหญ่เข้าในบริเวณพื้นที่ สำหรับในพื้นที่ศึกษาให้รถขนาดใหญ่ให้หันไปใช้ถนนพัฒนาการที่ขนานกับถนนราชดำเนินทางทิศตะวันออกของถนนราชดำเนิน เพื่อสามารถลดความหนาแน่นและปัญหาการจราจรของถนนราชดำเนินลงได้โดยไม่กระทบการจราจรในภาพรวม และลดการสิ้นเปลืองภายในบริเวณพื้นที่ รวมทั้งมีพื้นที่สำหรับจอดรถนำเที่ยวขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ห่างจากบริเวณโบราณสถาน

3) การสร้างแกนของผังเพื่อเชื่อมต่อมุมมองและการเข้าถึง

ในการเชื่อมต่อองค์ประกอบต่างๆในผังแม่บท สามารถเชื่อมต่อกันได้ทางสายตาและการเข้าถึง โดยการสร้างแกนซึ่งจะมีแกนหลักจากถนนราชดำเนินสู่พระบรมธาตุเจดีย์ตามคติความเชื่อ และนอกจากนี้ยังมีแกนรองที่แยกจากแนวแกนหลักเพื่อเข้าสู่พื้นที่ต่างๆที่เป็นองค์ประกอบรองภายในบริเวณพื้นที่ศึกษา เช่น หอพระพุทธสิหิงค์ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วิหารพระเสมาชัย เป็นต้น

แผนที่ 5.2 แสดงการสร้างแกนของผังเพื่อเชื่อมต่อมุมมองและการเข้าถึง
ที่มา: ผู้วิจัย

4) จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จึงต้องมีการระมัดระวังในการจัดการถนนและทางสัญจร ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ดูรายละเอียดหัวข้อ 2.1.7) โดยการเชื่อมต่อและส่งเสริมระบบทางเดินเท้าและออกมาตรการควบคุมห้ามรถนำเที่ยวขนาดใหญ่เข้าในบริเวณพื้นที่ โดยให้รถขนาดใหญ่ให้หันไปใช้ถนนพัฒนาการที่ขนานกับถนนราชดำเนินทางทิศตะวันออกของถนนราชดำเนิน เพื่อสามารถลดความหนาแน่นและปัญหาการจราจรของถนนราชดำเนินลงได้โดยไม่กระทบการจราจรในภาพรวม และลดการสิ้นเปลืองภายในบริเวณพื้นที่ รวมทั้งมีพื้นที่สำหรับจอดรถนำเที่ยวขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ห่างจากบริเวณโบราณสถาน และเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งมวลชนในการเข้าสู่พื้นที่

ซึ่งพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสม คือ พื้นที่บริเวณลานวัฒนธรรม(เรือนจำประจำจังหวัดเดิม) เพราะอยู่ใกล้สนามหน้าเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่เปิดโล่งหลักสำหรับกิจกรรมนันทนาการหลักของเมือง และในปัจจุบันเทศบาลจังหวัดได้มีการปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะและเป็นศูนย์แสดงสินค้าประจำจังหวัดของเมืองด้วย

แผนที่ 5.3 แสดงการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่

ที่มา: ผู้วิจัย

5.2 พื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นศูนย์กลางทางศาสนาในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ถึงแม้ในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชจะมีวัดกระจายตัวอยู่หลายแห่ง และในกรณีที่มีการประกอบกิจกรรมหรือเทศกาลทางศาสนาที่สำคัญแล้ว วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารก็ยังเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวเสมอ

สำหรับด้านกายภาพมีพระบรมธาตุเจดีย์ยังทำหน้าที่เป็นจุดหมายตา(Land Mark) ที่สำคัญของเมืองอีกด้วย

การจัดพื้นที่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้มีการแบ่งเขตสังฆาวาสและเขตพุทธาวาสยังไม่ชัดเจน มีการจัดพื้นที่เป็นส่วนจอดรถ ลานจัดกิจกรรมทางศาสนา และส่วนร้านค้าสำหรับผู้ที่มานมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งยังขาดการจัดระเบียบให้มีความเหมาะสม ทำให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นไม่เหมาะสมในเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส โดยปัญหาที่เกิดขึ้นภายในบริเวณวัดจะแยกพิจารณาออกเป็น ออกเป็น 4 ประเด็นคือ ปัญหาด้านการใช้ที่ดิน ปัญหาด้านอาคารปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรม และปัญหาด้านมุมมอง ซึ่งรายละเอียดแต่ละด้านของปัญหามีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านการใช้ที่ดิน

- การแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสบางส่วนยังไม่ชัดเจน ด้านหลังวิหารหลวงซึ่งมีกุฏิ 2 หลังอยู่ในเขตกำแพงแก้วของวิหาร เป็นการนำเขตสังฆาวาสซึ่งเป็นเขตของสงฆ์มาปนอยู่กับเขตพุทธาวาส
- ตำแหน่งของกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กันเช่น ร้านค้าขายของที่ระลึกอยู่ห่างจากที่จอดรถ และทางด้านทิศใต้ตำแหน่งของร้านค้าของที่ระลึกติดกับเขตสังฆาวาส

2. ปัญหาด้านอาคาร

- อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ส่วนใหญ่สร้างขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น ร้านขายของที่ระลึก ที่ขายดอกไม้ ห้องน้ำ-ส้วม มีลักษณะและไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม(สี รูปแบบ วัสดุ ขนาด ฯลฯ)

3. ปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง

- ไม่มีการจัดระเบียบในการจัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น การปลูกต้นไม้บริเวณเจดีย์รอบพระบรมธาตุ ซึ่งในการรดน้ำจะส่งผลทำให้เจดีย์รอบพระบรมธาตุสามารถชำรุดทรุดโทรมได้ง่าย การเดินสายไฟที่ขาดระเบียบ ซึ่งทำลายทัศนียภาพของวัด
- ในด้านรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่โล่งหน้าวัดพระมหาธาตุฯยังไม่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของโบราณสถานที่สำคัญภายในพื้นที่และพระบรมธาตุเจดีย์ตามหลักคติความเชื่อ
- ตำแหน่งติดตั้งองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมไม่เหมาะสม เช่น การติดตั้งป้ายโฆษณาบริเวณหน้าวัด

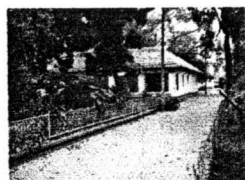
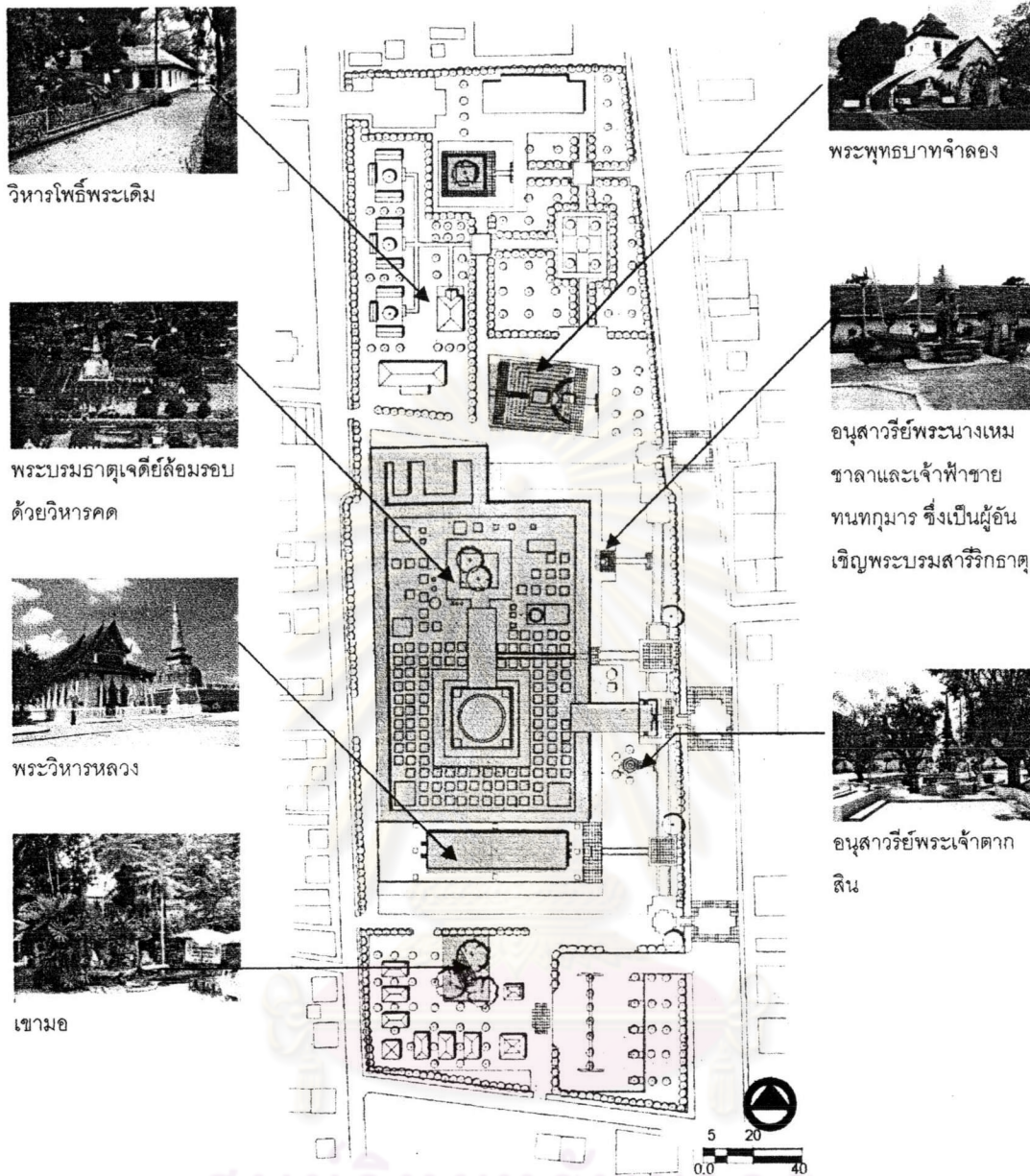
4.ปัญหาด้านมุมมอง

- ตำแหน่งของกิจกรรมต่างๆไม่เหมาะสมและบดบังมุมมองในการรับรู้พระบรมธาตุเจดีย์ เช่น
  - การสร้างอาคารสำนักงานจัดผลประโยชน์ของวัดวางในตำแหน่งที่บดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์จากมุมมองด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

- อacarเฉลิมพระเกียรติด้านทิศเหนือตั้งอยู่ในตำแหน่งตำแหน่งที่บดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์จากมุมมองในการเข้าถึงด้านทิศเหนือ
- กลุ่มอาคารร้านค้าของที่ระลึกด้านทิศใต้ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่บดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์จากมุมมองในการเข้าถึงด้านทิศใต้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

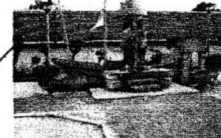
วิหารไพฑูริ์พระเดิม

พระพุทธรูปท้าวจำลอง

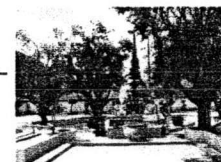
พระบรมธาตุเจดีย์ล้อมรอบด้วยวิหารคด

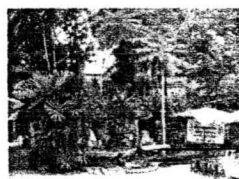
อนุสาวรีย์พระนางเหมชาลาและเจ้าฟ้าชายทนต์ทุมาร ซึ่งเป็นผู้อันเชิญพระบรมสารีริกธาตุ

พระวิหารหลวง

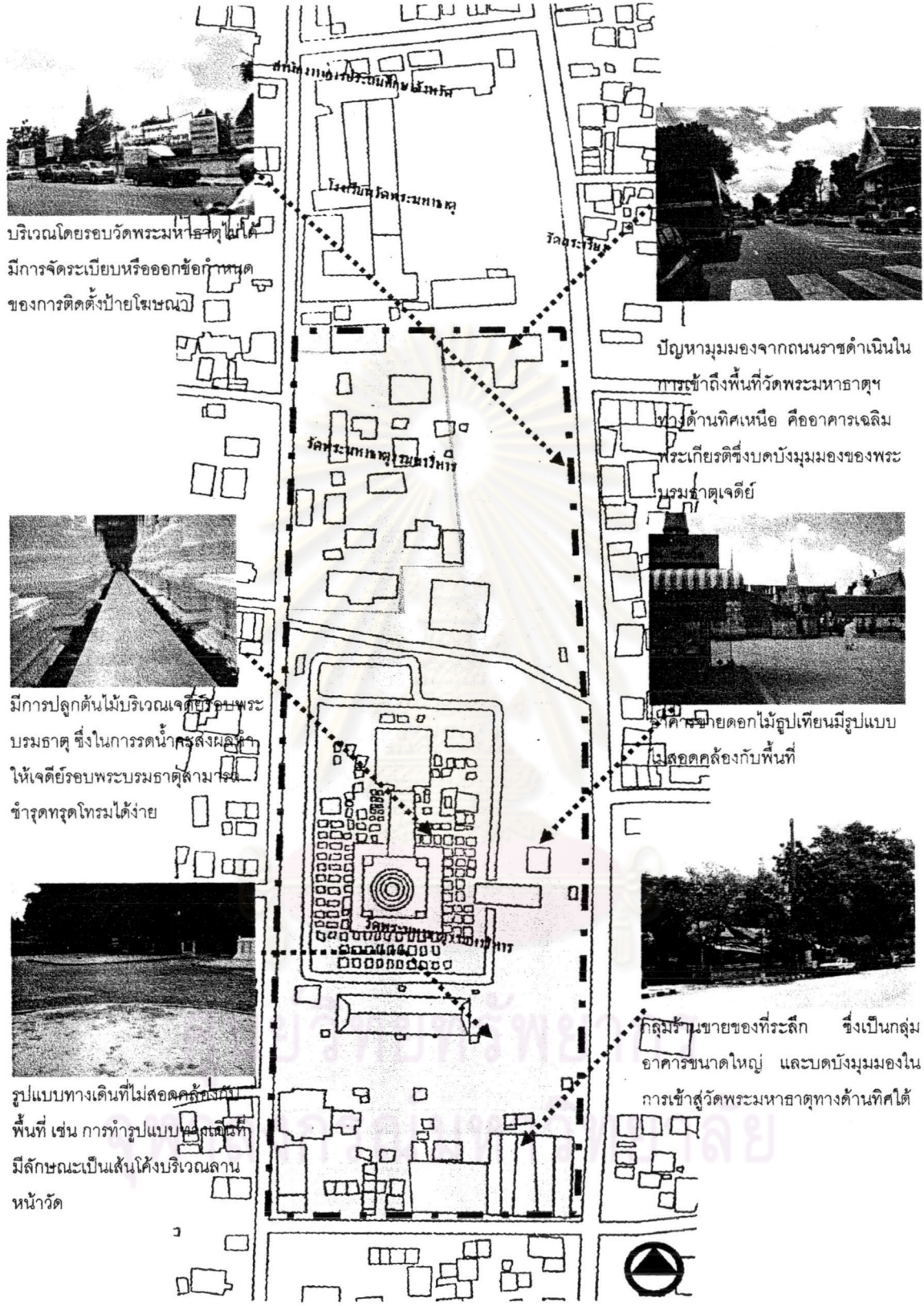
อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน

เขามอ

สัญลักษณ์
 [Shaded Box] โบราณสถานและสถานที่สำคัญภายในบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

แผนที่ 5.4 แสดงโบราณสถานและสถานที่สำคัญภายในบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

บริเวณโดยรอบวัดพระมหาธาตุไม่ได้มีการจัดระเบียบหรือออกข้อกำหนดของการติดตั้งป้ายโฆษณา

ปัญหามองจากถนนราชดำเนินในการเข้าถึงพื้นที่วัดพระมหาธาตุทางด้านทิศเหนือ คืออาคารเฉลิมพระเกียรติซึ่งบดบังมุมมองของพระบรมธาตุเจดีย์

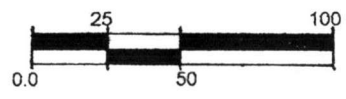
มีการปลูกต้นไม้บริเวณเจดีย์รอบพระบรมธาตุ ซึ่งในการรดน้ำศรีสงฆ์ทำให้เจดีย์รอบพระบรมธาตุสามารถชำรุดทรุดโทรมได้ง่าย

ร้านค้าขายดอกไม้รูปเทียนมีรูปแบบไม่สอดคล้องกับพื้นที่

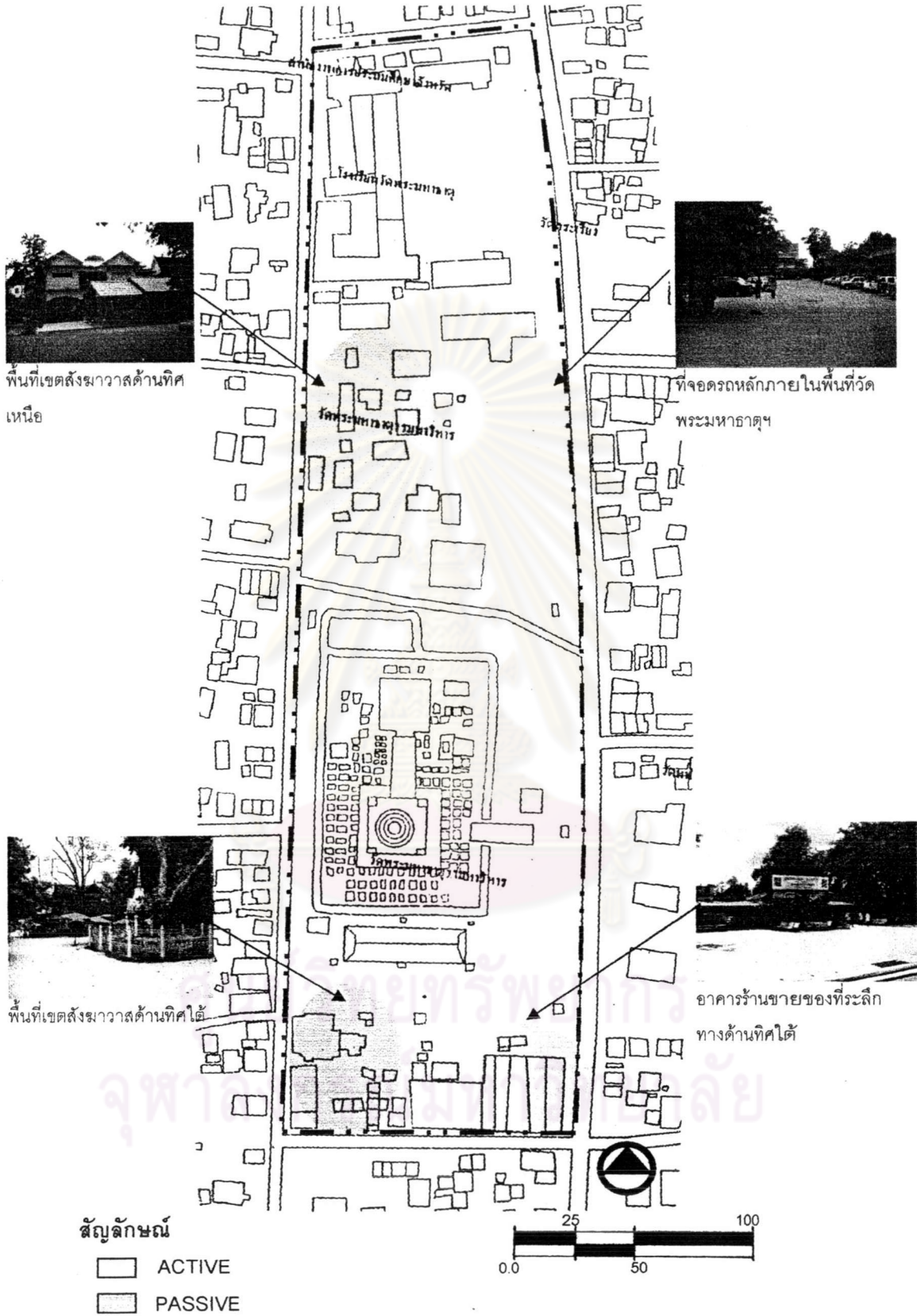
รูปแบบทางเดินที่ไม่สอดคล้องกับพื้นที่ เช่น การทำรูปแบบทางเดินที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งบริเวณลานหน้าวัด

กลุ่มร้านค้าของทีระสิก ซึ่งเป็นกลุ่มอาคารขนาดใหญ่ และบดบังมุมมองในการเข้าสู่วัดพระมหาธาตุทางด้านทิศใต้

- สัญลักษณ์**
- ▭ เขตพุทธาวาส
  - ▭ เขตสังฆาวาส

แผนที่ 5.5 แสดงปัญหาต่างๆในพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุรวมมหาวิทยาลัย
ที่มา: ผู้วิจัย

แผนที่ 5.6 แสดงการขีดแย้งของกลุ่มกิจกรรม
ที่มา: ผู้วิจัย

5.2.1 แนวความคิดในการออกแบบ

1. พัฒนาและส่งเสริมวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้เป็นที่ยุทธศาสนิกชนที่มีความสง่างามและมีความโดดเด่นของเมือง
2. อนุรักษ์องค์ประกอบที่สำคัญในพื้นที่โดยการส่งเสริมความสำคัญและสะท้อนถึงบรรยากาศเดิมของพื้นที่
3. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณลานหน้าวัดให้มีเอกลักษณ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
4. ปรับปรุงทางเท้าให้เชื่อมต่อกับลานกิจกรรมภายในวัด และปรับปรุงทางเท้าให้เชื่อมต่อกับพื้นที่นอกวัด โดยให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับการใช้งานและมีความสวยงาม

5.2.2 รายละเอียดการออกแบบ

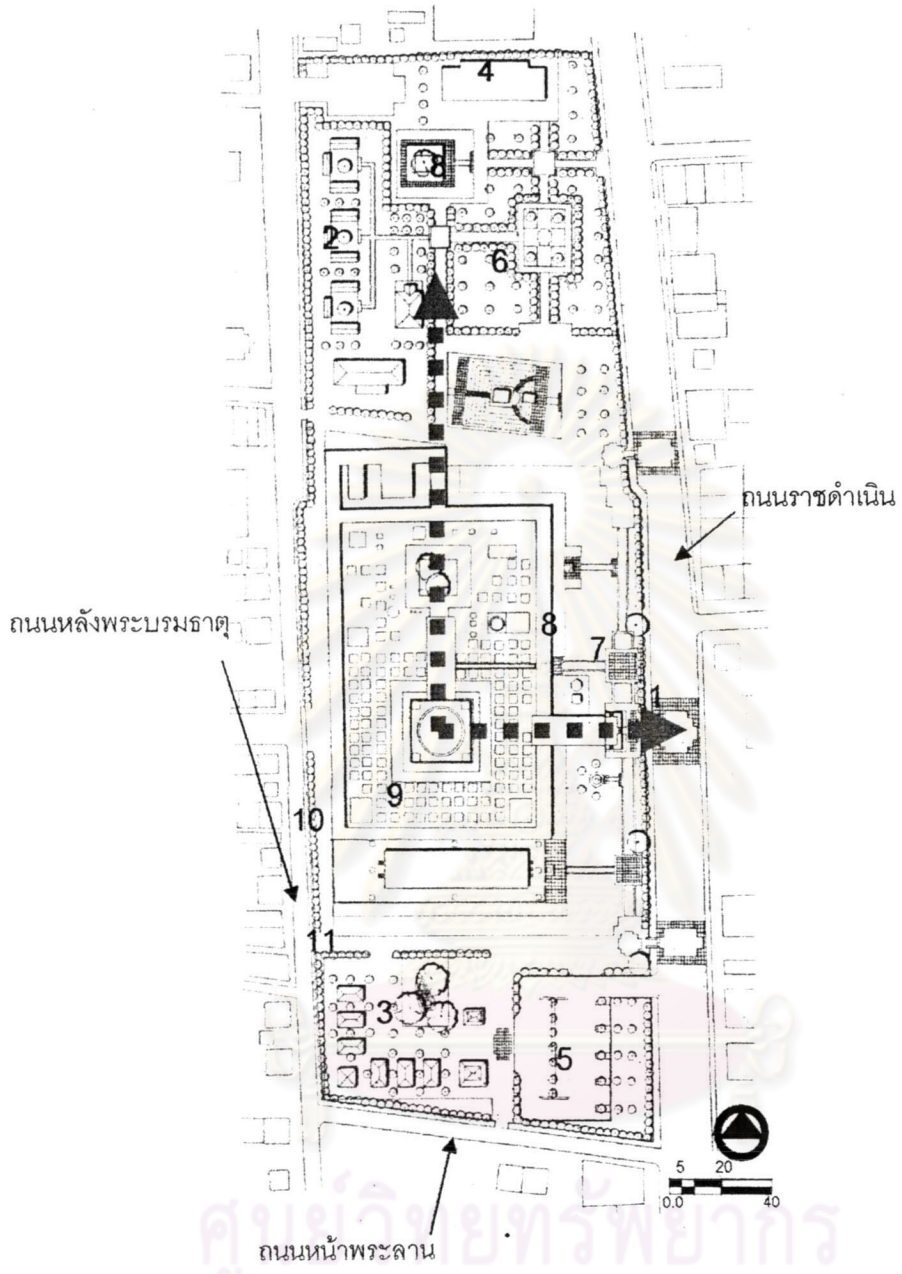
1. สร้างแนวแกนในการรับรู้และการเข้าถึงบริเวณประตูทางเข้าวัดทั้ง 3 ประตู โดยปูพื้นผิวพิเศษที่มีลวดลายและระดับต่างจากผิวถนน เพื่อให้รถชะลอความเร็ว
2. กำหนดพื้นที่เขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาสให้ชัดเจน โดยย้ายเขตสังฆาวาสทางด้านทิศใต้มารวมกับเขตสังฆาวาสทางด้านทิศเหนือ โดยออกแบบให้เป็นกลุ่มอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น
3. ย้ายตำแหน่งพื้นที่สำหรับกิจกรรมการค้าไปที่บริเวณเขตสังฆาวาสทางด้านทิศใต้เดิมโดยไม่บดบังมุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุฯและพระบรมธาตุเจดีย์ โดยให้มีศูนย์บริการการท่องเที่ยวและกิจกรรมร้านค้าขายของที่ระลึก โดยออกแบบให้เป็นกลุ่มอาคารล้อมรอบเขามอเพื่อสร้างบรรยากาศในพื้นที่
4. รื้อย้ายอาคารศาลาเฉลิมพระเกียรติทางด้านทิศเหนือของวัดเพื่อเปิดมุมมองในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุฯและพระบรมธาตุเจดีย์
5. ย้ายตำแหน่งที่จอดรถให้มาอยู่ใกล้กับบริเวณร้านค้าของที่ระลึกภายในบริเวณวัดเพื่อเป็นกลุ่มกิจกรรมที่สอดคล้องกัน
6. บริเวณส่วนพื้นที่จอดรถเดิมซึ่งอยู่ใกล้กับเขตสังฆาวาส เหมาะที่จะเป็นเป็นส่วนพักผ่อนที่มีความสงบสำหรับพระสงฆ์และนักท่องเที่ยว
7. ลานโล่งหน้าวัด ใช้เป็นลานสำหรับรองรับกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยออกแบบให้เป็นเป็นลานที่เน้นมุมมองของพระบรมธาตุเจดีย์และโบราณสถานที่สำคัญต่างๆ โดยรอบในมุมที่สวยงามและชัดเจนขึ้น โดยเปลี่ยนรูปแบบทางเท้าบริเวณลานวัดด้านหน้า จากรูปแบบเดิมที่เป็นเส้นโค้งให้เป็นเส้นทางตรงโดยปูพื้นทางเท้าด้วยกระเบื้องดินเผา ส่วนที่เป็นที่โล่งทางเท้าและพื้นที่โล่งบริเวณอื่นๆ ให้ปลูกหญ้าให้เป็นพื้นที่ที่ถอยร่นเพื่อเปิดมุมมองให้เห็นพระบรมธาตุเจดีย์และโบราณสถานโดยรอบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและแบ่งพื้นที่ถมเป็นดินทรายให้เหมือนชายทะเลบริเวณโดยรอบกระเบื้องคดด้านหน้าวัด เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์บนหาดทรายแก้วตามตำนาน
8. รื้อย้ายต้นไม้บริเวณรอบกระเบื้องคดและบริเวณด้านหน้าวิหารโพธิ์พระเดิมเพื่อให้เห็นกระเบื้องคดและวิหารโพธิ์พระเดิมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

9. ปรับเปลี่ยนวัสดุปูพื้นทางเท้าในบริเวณที่ล้อมรอบระเบียบคดจากเดิมใช้หินอ่อนสีขาวมัน เป็นกระเบื้องดินเผา และย้ายต้นไม้ที่ตกแต่งบริเวณเจดีย์บริวารออกให้หมด เนื่องจากในการรดน้ำต้นไม้จะส่งผลทำให้โบราณสถานเกิดการเสียหายได้
10. ขยายทางเท้าบริเวณด้านหน้าวัดและสร้างทางเท้าบริเวณโดยรอบวัด เพื่อเชื่อมต่อพื้นที่ภายในวัดและภายนอกและสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ
11. เปิดประตูทางเข้าวัดด้านหลังด้านทิศใต้ เพื่อให้ชุมชนบริเวณด้านหลังวัดสามารถใช้เป็นเส้นทางผ่านไปยังถนนราชดำเนินซึ่งเป็นถนนสายหลักโดยไม่ต้องเดินอ้อม

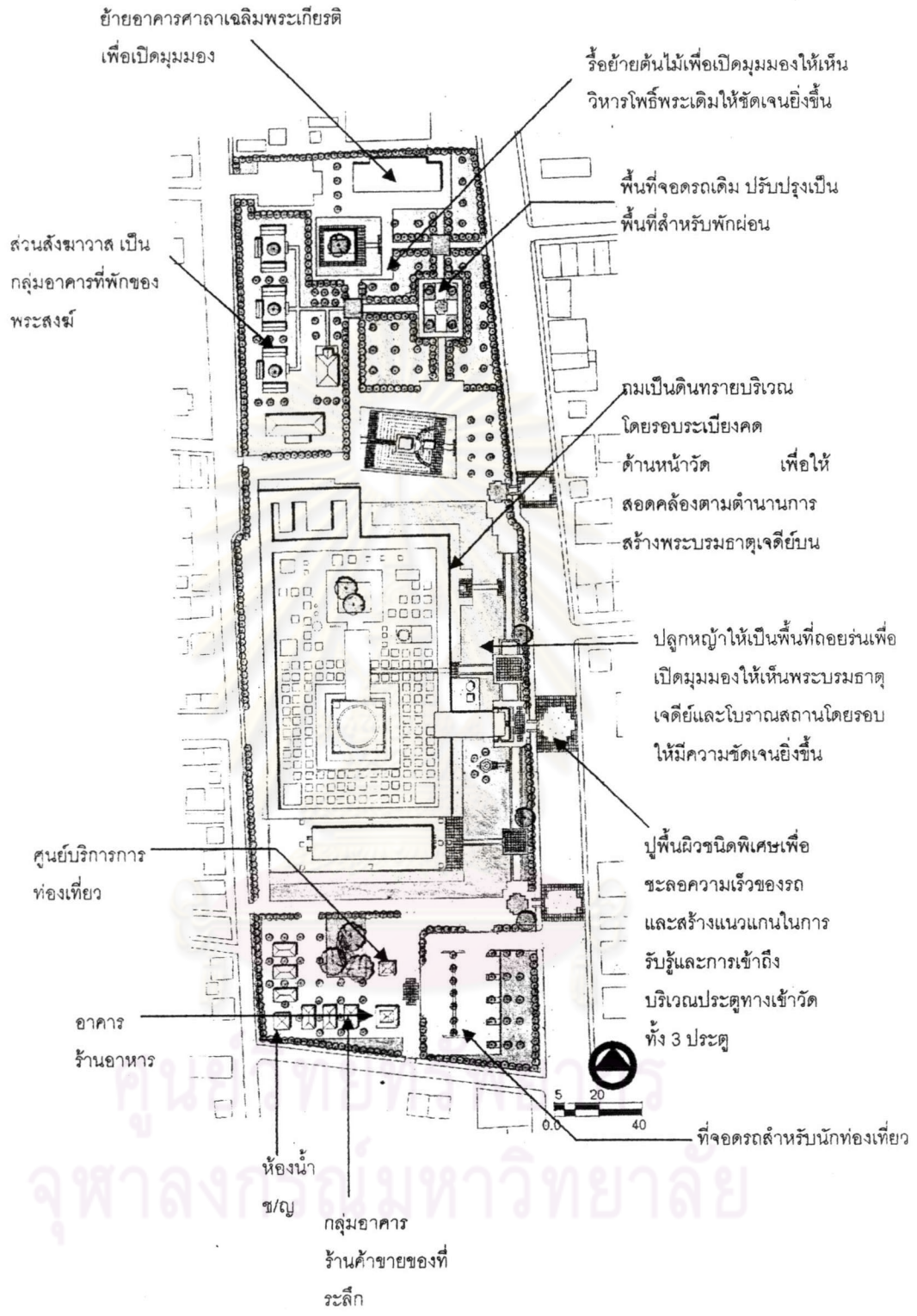

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

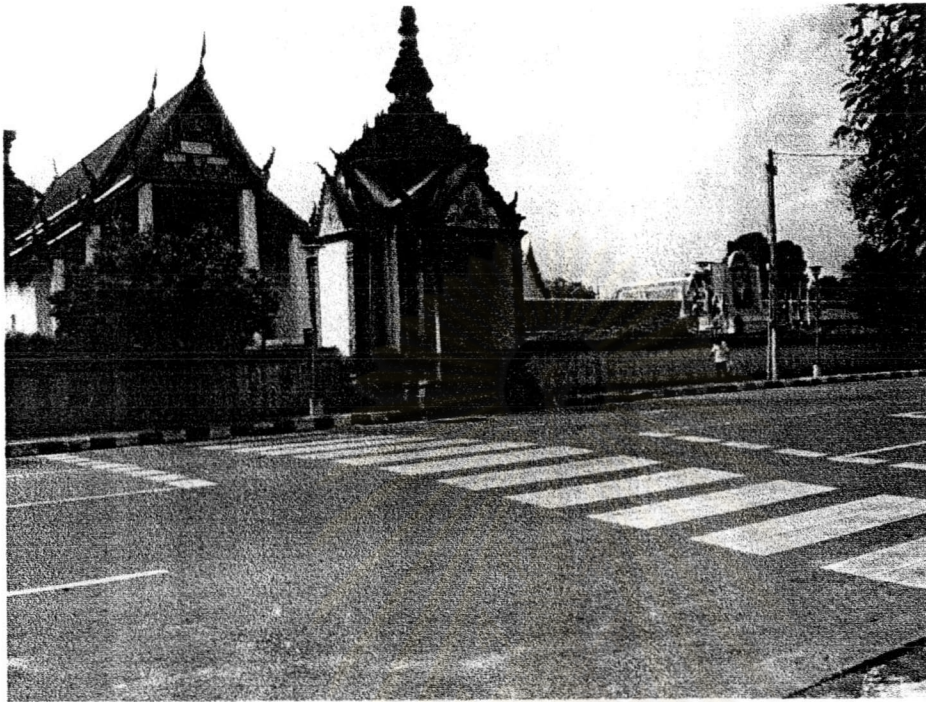

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนที่ 5.7 แสดงตำแหน่งของรายละเอียดในการออกแบบบริเวณวัดพระมหาธาตุ

ผังบริเวณพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

- แนวความคิดในการสร้างแนวแกนหลัก
ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพของและประตูทางเข้าหลัก วิหารพระธรรมศาลาและพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งอยู่ในแนวแกนเดียวกัน

ภาพหลังการปรับปรุง

พระบรมธาตุเจดีย์

วิหารพระธรรมศาลา

ประตูทางเข้าหลัก

มีแนวคิดพิเศษเพื่อชะลอความเร็วของรถและสร้างแนวแกนในการรับรู้และการเข้าถึง

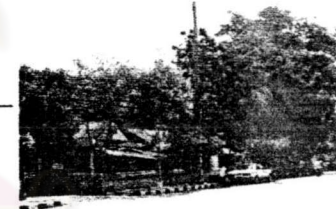
สภาพของถนนราชดำเนินปูพื้นผิวชนิดพิเศษเพื่อชะลอความเร็วของรถและสร้างแนวแกนในการรับรู้และการเข้าถึงบริเวณประตูทางเข้าวัดทั้ง 3 ประตู

- แนวความคิดในการเปิดมุมมองในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ปรับปรุงพื้นที่บริเวณโดยรอบวัด โดยการเปิดมุมมองให้สามารถเห็นพระบรมธาตุเจดีย์ได้ชัดเจนในระยะต่างๆ และมีการควบคุมความสูงและรูปแบบของอาคารภายในบริเวณวัดและในเส้นทางการเข้าถึงหลัก

อาคารศาลาเฉลิมพระเกียรติที่มีความสูงบดบังมุมมองในการเข้าถึงด้านทิศเหนือของวัดพระมหาธาตุและพระบรมธาตุเจดีย์

อาคารขายสินค้าที่ระลึกลับมีความสูงบดบังมุมมองในการเข้าถึงด้านทิศใต้ของวัดพระมหาธาตุและพระบรมธาตุเจดีย์

สัญลักษณ์

- อาคารที่มีความสูงบดบังพระบรมธาตุเจดีย์

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.8 แสดงตำแหน่งของอาคารที่มีความสูงบดบังมุมมองในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพก่อนปรับปรุง

อาคารศาลาเฉลิมพระเกียรติ

มุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุทางด้านทิศเหนือ จะมีอาคารศาลาเฉลิมพระเกียรติที่มีความสูง และมีต้นไม้บังทัศนียภาพในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุและพระบรมธาตุเจดีย์

ภาพหลังการปรับปรุง

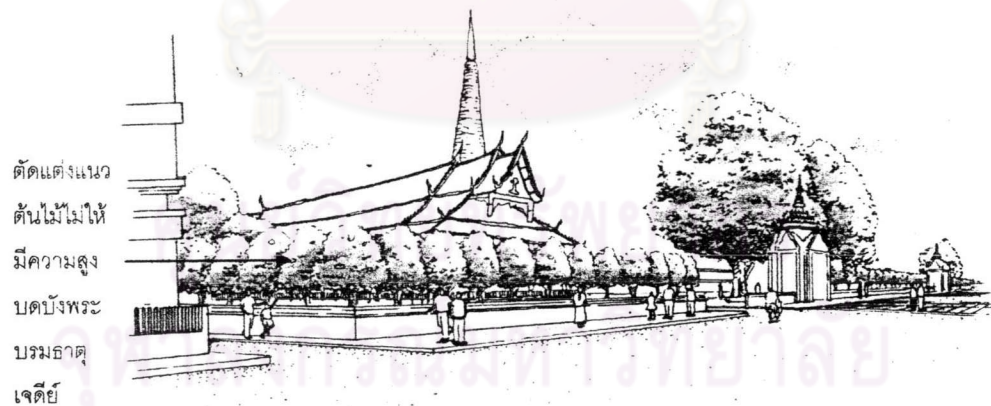
ตัดแต่งแนวต้นไม้ไม่ให้มีความสูงบดบังพระบรมธาตุเจดีย์

มุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุทางด้านทิศเหนือ หลังจากย้ายอาคารศาลาเฉลิมพระเกียรติ และตัดแต่งแนวต้นไม้โดยไม่ให้ความสูงทัศนียภาพในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุและพระบรมธาตุเจดีย์

ภาพก่อนปรับปรุง

มุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุทางด้านทิศใต้ จะมีอาคารขายสินค้าที่ระลึกที่มีความสูงและมีต้นไม้บังทัศนียภาพในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุและพระบรมธาตุเจดีย์

มุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุทางด้านทิศใต้ หลังจากรื้อย้ายอาคารขายสินค้าที่ระลึก และตัดแต่งแนวต้นไม้โดยไม่ให้มีความสูงทัศนียภาพในการรับรู้และการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุและพระบรมธาตุเจดีย์

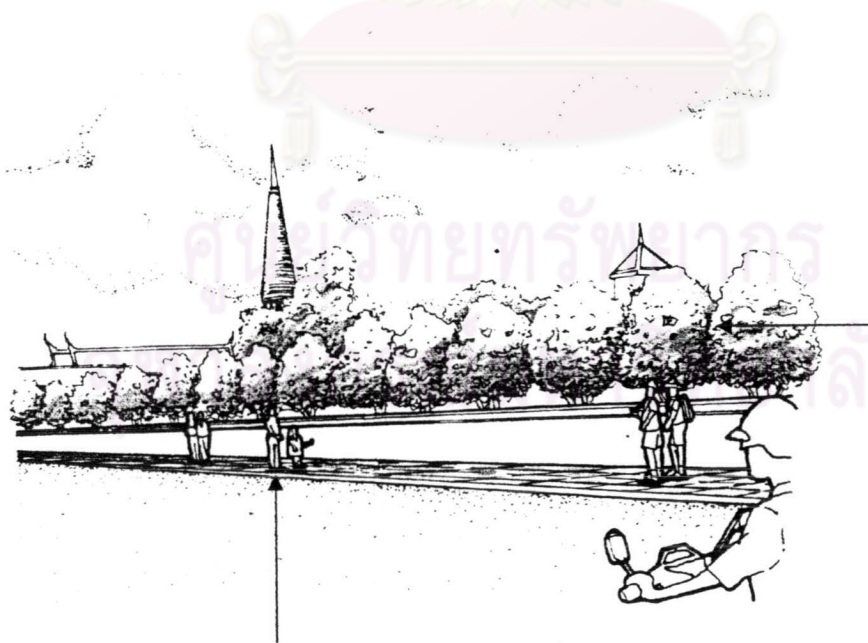
ภาพก่อนการปรับปรุง

เสาไฟให้แสงสว่างมีรูปแบบไม่เหมาะสม

ภาพบริเวณด้านหน้าวัดพระมหาธาตุฯมีการอนุญาตให้สามารถจอดรถริมถนนโฆษณา และมี street furniture ที่ไม่เหมาะสมคือ เสาไฟให้แสงสว่างริมถนนมีความสูงข่มพระบรมธาตุเจดีย์ในระดับสายตาที่มองจากถนนราชดำเนิน มีการติดตั้งป้าย

ภาพหลังการปรับปรุง

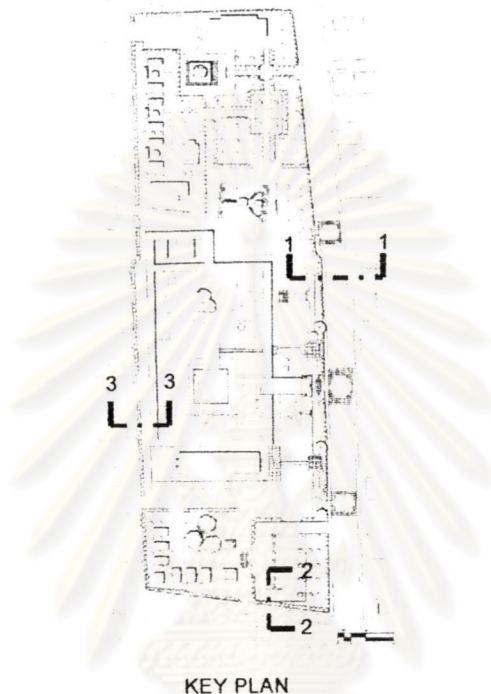

ตกแต่งแนวต้นไม้ต้นไม้ไม่ให้มีความสูงข่มพระบรมธาตุเจดีย์ และมีมาตรการควบคุมการติดตั้งป้ายโฆษณา และการจอดรถริมถนนราชดำเนิน

ใช้ไฟให้แสงสว่างชนิดแบบฝังในพื้นหรือแบบที่มีความสูงไม่มาก

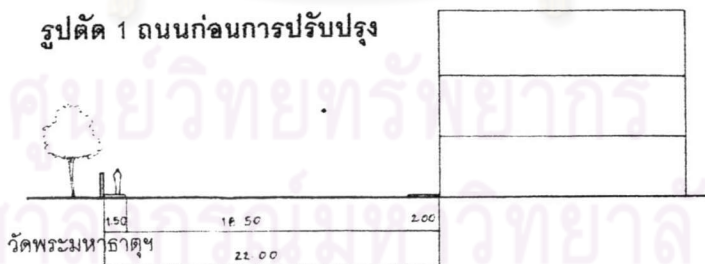
- แนวความคิดในการปรับปรุงทางเท้าให้เชื่อมต่อกับพื้นที่นอกวัด

การปรับปรุงการเชื่อมต่อพื้นที่ภายในวัดและภายนอกวัดโดยการสร้างทางเท้าบริเวณโดยรอบวัด เพื่อเพิ่มโครงข่ายให้สามารถเชื่อมต่อกับจุดต่างๆได้อย่างทั่วถึง และสามารถเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

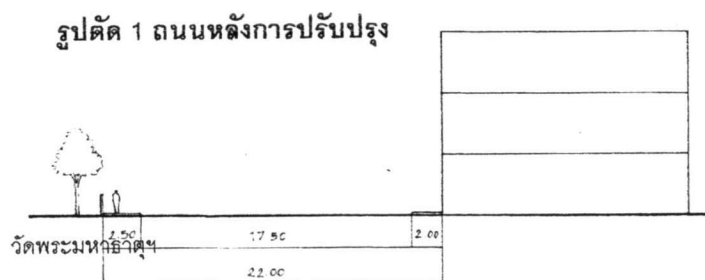

ถนนราชดำเนิน

รูปตัด 1 ถนนก่อนการปรับปรุง

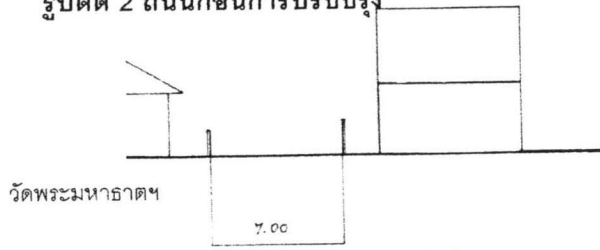
รูปตัด 1 ถนนหลังการปรับปรุง

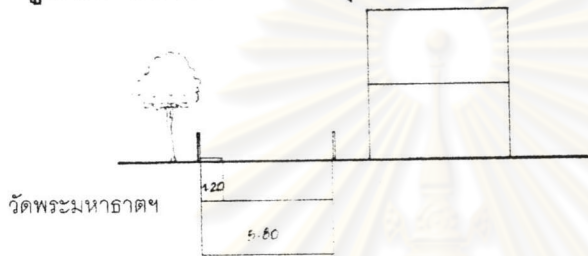

ถนนหน้าพระลาน

รูปตัด 2 ถนนก่อนการปรับปรุง

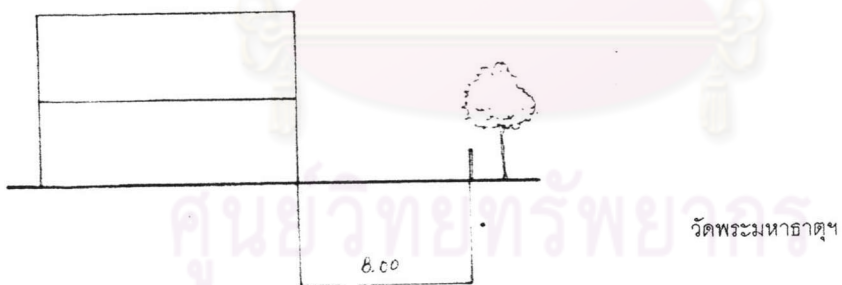

รูปตัด 2 ถนนหลังการปรับปรุง

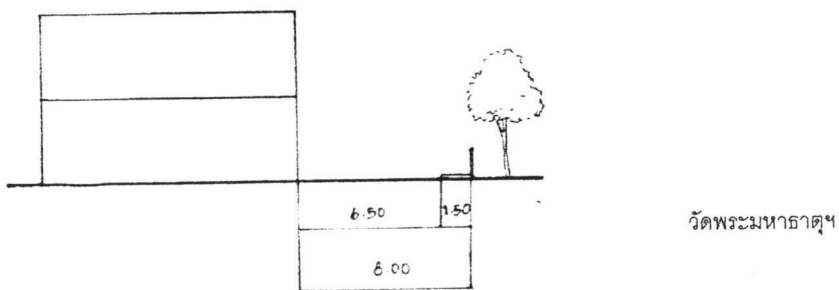

ถนนหลังพระบรมธาตุ

รูปตัด 3 ถนนก่อนการปรับปรุง

รูปตัด 3 ถนนหลังการปรับปรุง

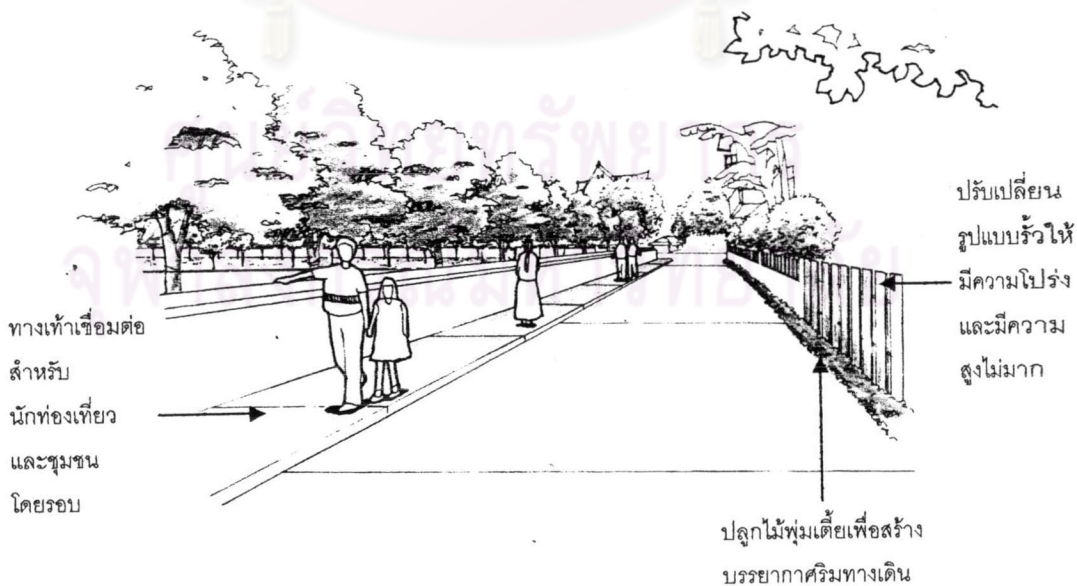

ภาพก่อนการปรับปรุง

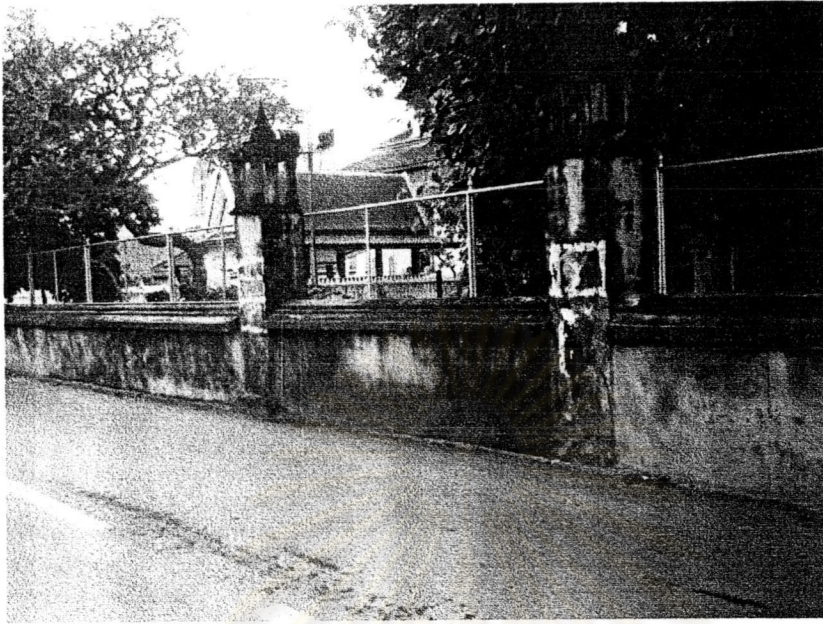

ภาพถนนหน้าพระลานด้านทิศใต้ของวัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งมีขนาดถนนค่อนข้างแคบ และมีอาคารขายสินค้าที่ระลึกลักษณะภายในบริเวณวัดที่มีความสูงและยังมีรั้วของที่พักอาศัยของชุมชนที่มีความสูงและทึบ และมีรถจักรยานของผู้ขายสินค้าที่ระลึกลักษณะถนนและไม่มีทางเท้าเชื่อมต่อสำหรับนักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ ซึ่งทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี

ภาพหลังการปรับปรุง

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพประตูด้านหลังทางด้านทิศใต้ซึ่งทางวัดปิดประตู เนื่องจากกลัวทรัพย์สินสูญหาย และส่งผลให้ชุมชนบริเวณด้านหลังวัดต้องเดินอ้อมวัด และไม่สะดวกต่อการเชื่อมต่อกับถนนราชดำเนินซึ่งเป็นถนนสายหลัก

ภาพหลังการปรับปรุง

- แนวความคิดในการปรับปรุงบริเวณลานหน้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

- 1) ปรับปรุงพื้นที่บริเวณลานหน้าวัดให้เป็นพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมต่างๆของเมือง คือ งานเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น การเวียนเทียนรอบวิหารคดตามวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ และกิจกรรมทางนันทนาการและการท่องเที่ยว โดยในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวและชาวชุมชนโดยรอบมาใช้พื้นที่
- 2) ปรับปรุงพื้นที่บริเวณลานหน้าวัดให้มีเอกลักษณ์โดยแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์และลำดับความสำคัญของสถานที่

ภาพก่อนการปรับปรุง

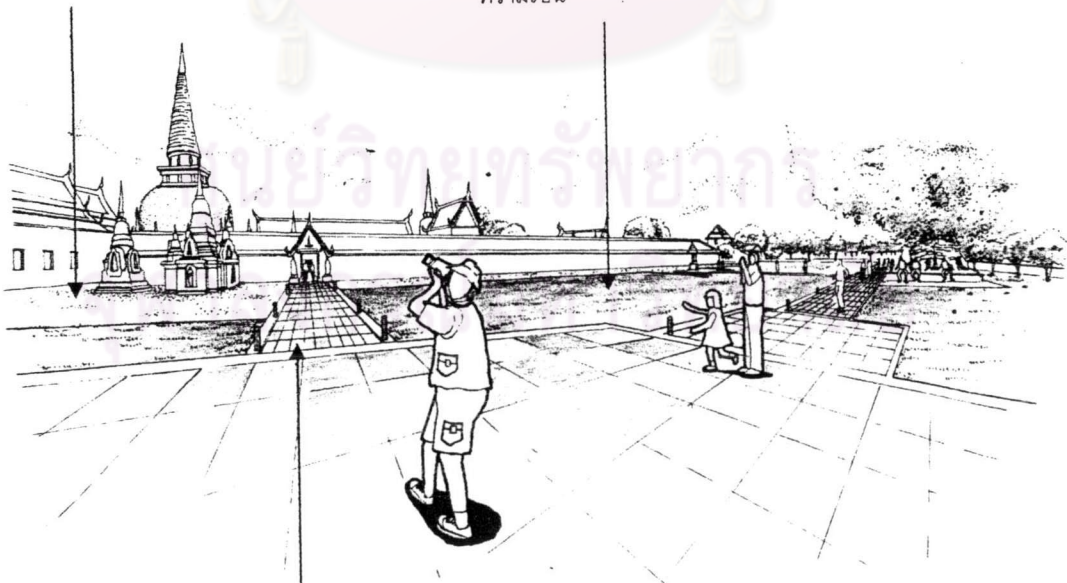

ภาพลานโล่งหน้าวัดบริเวณทางเข้าหลักซึ่งมีลวดลายทางเดินที่เป็นเส้นโค้งและเป็นลานคอนกรีตขนาดใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดการสะท้อนความร้อน และไม่ได้แสดงถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของพื้นที่

ภาพหลังการปรับปรุง

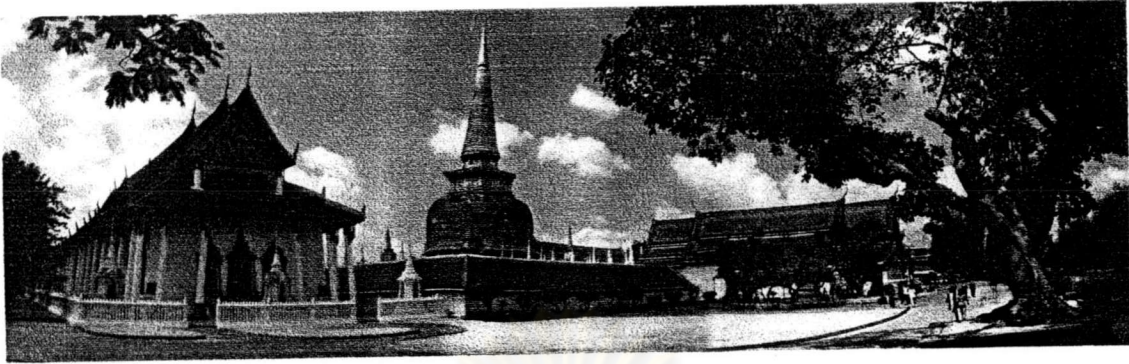
ถมทรายเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์บนหาดทรายแก้วตาม

ปลูกหญ้าเพื่อเป็นพื้นที่ถอยร่นเพื่อเปิดมุมมองให้เห็นวิหารคดและพระบรมธาตุเจดีย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและช่วยดูดซับความร้อน

แสดงความสำคัญของทางเข้าหลัก

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพลานโล่งหน้าวัดบริเวณหน้าพระวิหารหลวง ซึ่งมีลวดลายทางเดินที่เป็นเส้นโค้งและเป็นลานคอนกรีตขนาดใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดการสะท้อนความร้อน และไม่ได้แสดงถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของพระวิหารหลวงเลย และบริเวณรอบวิหารคดมีต้นไม้พุ่มซึ่งบดบังวิหารคด

ภาพหลังการปรับปรุง

ภาพก่อนการปรับปรุง

อาคารร้านขายสินค้าที่ระลึก

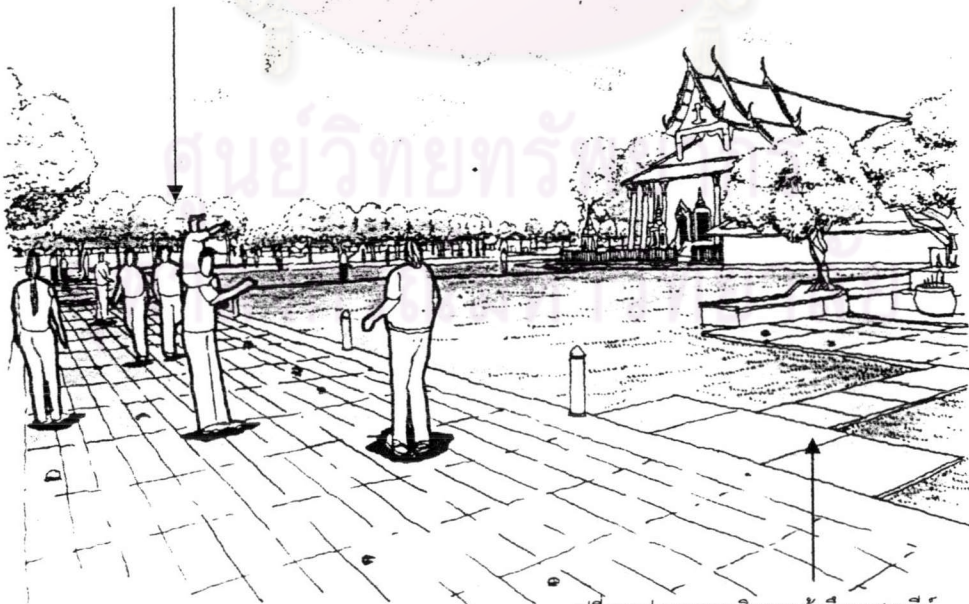

ลานด้านหน้าอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน

ภาพลานโล่งบริเวณหน้าพระวิหารหลวงและหน้าอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน ซึ่งไม่ได้แสดงความสำคัญ และความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ และยังเห็นอาคารร้านขายสินค้าที่ระลึกอยู่ด้านหลัง ซึ่งทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดี

ภาพหลังการปรับปรุง

ปลูกแนวต้นไม้ริมทางเดินเพื่อให้ความ
เงาและทำให้เกิด Enclosure space

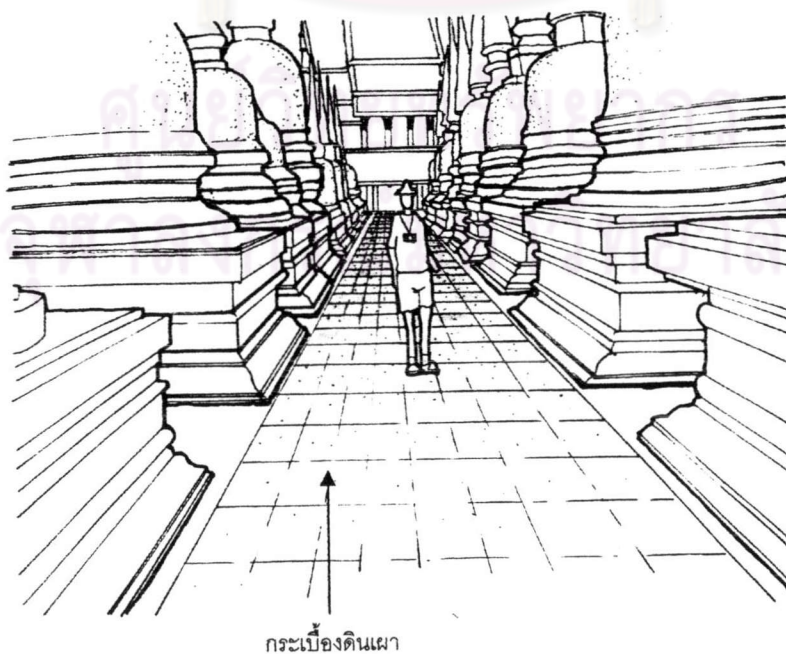
เปลี่ยนรูปแบบทางเดินการเข้าถึงอนุสาวรีย์
พระเจ้าตากสิน โดยให้แสดงถึงความสำคัญ
และความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่

ปรับเปลี่ยนวัสดุปูพื้นทางเท้าในบริเวณที่ล้อมรอบระเบียงคด จากเดิมซึ่งใช้หินอ่อนสีขาวและเป็นแผ่นขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับเจดีย์เป็นกระเบื้องดินเผาแผ่นขนาดเล็ก เนื่องจากกระเบื้องหินอ่อนสีขาวสามารถสะท้อนความร้อนได้สูงและเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนขนาดของกระเบื้องและเจดีย์ทำให้ทางเดินรู้สึกว่ามีขนาดเล็กไม่เกิดความรู้สึกเชื่อเชิญให้เดิน รวมทั้งย้ายต้นไม้ซึ่งตกแต่งรอบฐานเจดีย์บริวารออกไปให้หมด เนื่องจากในการรดน้ำดูแลต้นไม้ สามารถส่งผลทำให้โบราณสถานเกิดความเสียหายได้

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพหลังการปรับปรุง

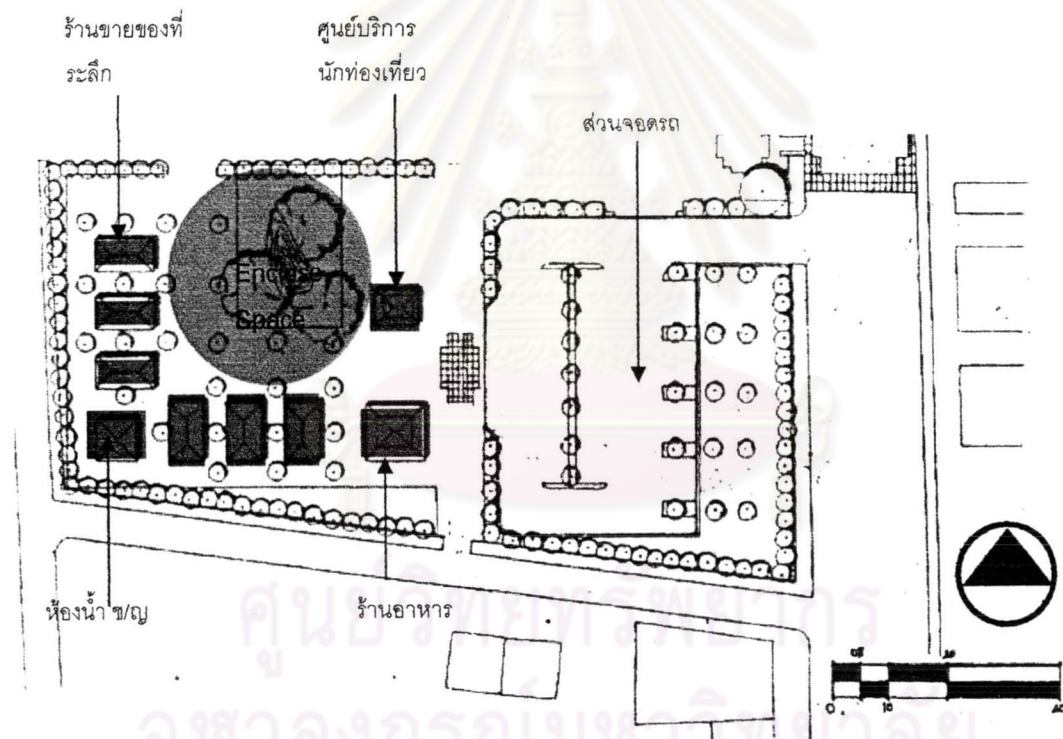

-แนวความคิดในการปรับปรุงบริเวณชายสินค้าที่ระลึก

ในบริเวณส่วนชายสินค้าที่ระลึกซึ่งจะประกอบไปด้วย ส่วนร้านค้า (ย้ายมาจากบริเวณด้านหน้าของวัด) ส่วนบริการข้อมูล ห้องน้ำและส่วนพักผ่อน รวมทั้งพื้นที่จอดรถ (ย้ายมาจากบริเวณด้านทิศเหนือของวัด) ซึ่งพื้นที่ส่วนนี้จะอยู่ทางทิศใต้ของวัดและอยู่ในตำแหน่งที่ไม่บังมุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุทางด้านทิศใต้ โดยแนวความคิดในการจัดรูปแบบพื้นที่มีดังนี้

- การจัดกลุ่มและรูปแบบอาคาร

การจัดกลุ่มอาคารจะแยกเป็นอาคารขนาดเล็กเพื่อไม่ให้กระทบต่อมุมมองของวัด โดยการจัดกลุ่มอาคารจะเป็นลักษณะ L Shape โดยมีเขมอซึ่งเป็นประติมากรรมของเดิม และมีต้นไม้ใหญ่ช่วยสร้างร่มเงาและบรรยากาศในพื้นที่ และบริเวณโดยรอบจะมีแนวต้นไม้กั้นระหว่างพระวิหารหลวงและพื้นที่นอกวัด ซึ่งจะทำให้อาคารเกิดเป็นคอร์ทและเป็น Enclose Space เพื่อกำหนดขอบเขตบริเวณไม่ให้ไปรบกวนจากกิจกรรมส่วนอื่นๆ

แผนที่ 5.9 แสดงการจัดกลุ่มและรูปแบบอาคารบริเวณชายสินค้าที่ระลึก

ที่มา: ผู้วิจัย

ในด้านรูปแบบอาคารนั้นจะเป็นการนำเอาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคใต้ เป็นส่วนประกอบของอาคาร เพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และกลมกลืนกับพื้นที่

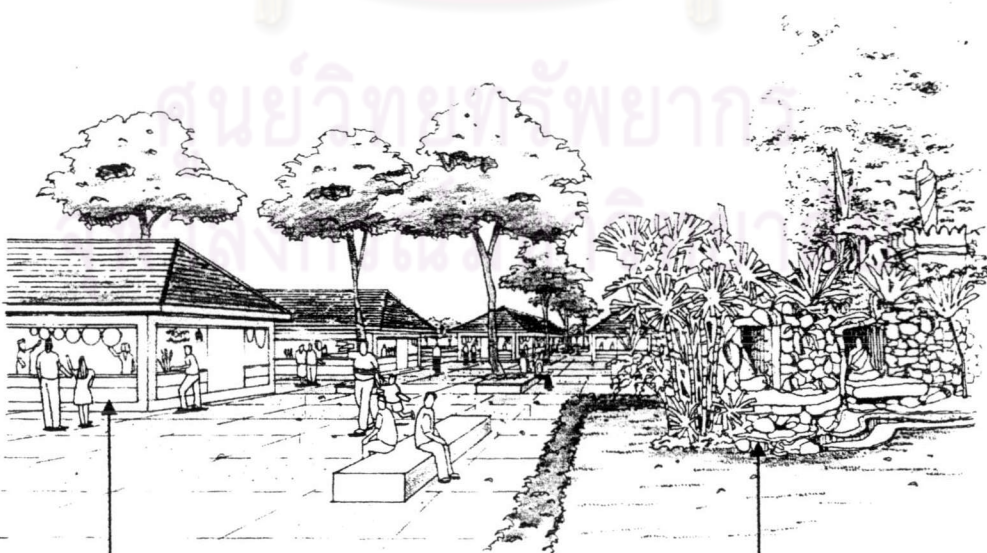

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพเขามอเขามอซึ่งเป็นประติมากรรมของเดิมและมีต้นไม้ใหญ่ช่วยสร้างร่มเงาและบรรยากาศในพื้นที่

ภาพหลังการปรับปรุง

ร้านขายสินค้าที่ระลึก

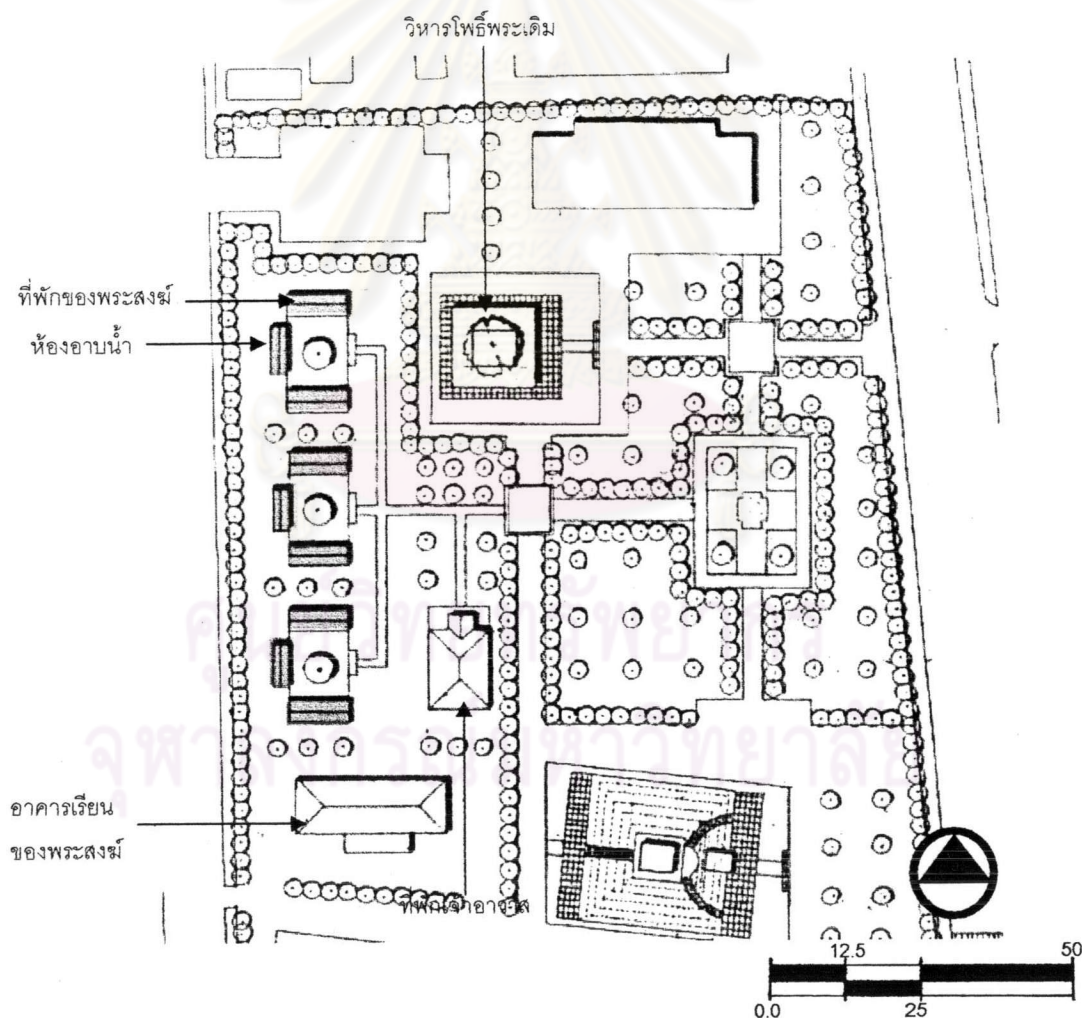
เขามอ

- แนวความคิดในการปรับปรุงบริเวณเขตสังฆาวาส

ในบริเวณเขตสังฆาวาสจะประกอบไปด้วยที่พักของพระสงฆ์(รวมกับพระสงฆ์ที่ย้ายจากเขตสังฆาวาสทางด้านทิศใต้)ซึ่งในช่วงเวลาปกติจะมีจำนวนพระสงฆ์ 25 รูป และในช่วงเช้าพรรษาจะมีพระสงฆ์ประมาณ 60 รูป และมีวิหารโพธิ์พระเดิมซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญภายในบริเวณวัดพระมหาธาตุฯ แต่ไม่ได้มีการใช้สอยซึ่งในการออกแบบ จะต้องคำนึงถึงจำนวนพระสงฆ์ในช่วงเช้าพรรษา และการเปิดมุมมองและการเข้าถึงของวิหารโพธิ์พระเดิมได้ของผู้มาเยี่ยมชมหรือนักท่องเที่ยว โดยไม่รบกวนเขตสังฆาวาส โดยแนวความคิดในการจัดรูปแบบพื้นที่มีดังนี้

- การจัดกลุ่มและรูปแบบอาคาร

ในการจัดรูปแบบของอาคารจะจัดเป็นกลุ่มอาคาร ลักษณะ U Shape โดยใช้พื้นที่ร่วมกันตรงกลาง ซึ่งจะทำให้แต่ละกลุ่มอาคารของสงฆ์ที่ลักษณะเป็นคอร์ทและมีความเป็นส่วนตัว และเนื่องจากกลุ่มอาคารที่พักของพระสงฆ์จะมีความสูง 2 ชั้น การวางตัวของอาคารจะวางตัวตามแนวทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก ซึ่งตัวอาคารจะไม่ขวางในระดับสายตาและไม่กระทบต่อมุมมองของวัด

แผนที่ 5.10 แสดงการจัดกลุ่มและรูปแบบอาคารบริเวณเขตสังฆาวาส

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพวิหารโพธิ์พระเดิมซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญภายในวัด ปัจจุบันใช้เป็นที่เก็บของและตั้งอยู่ในเขต
ตั้งฆาवासและถูกบดบังโดยต้นไม้

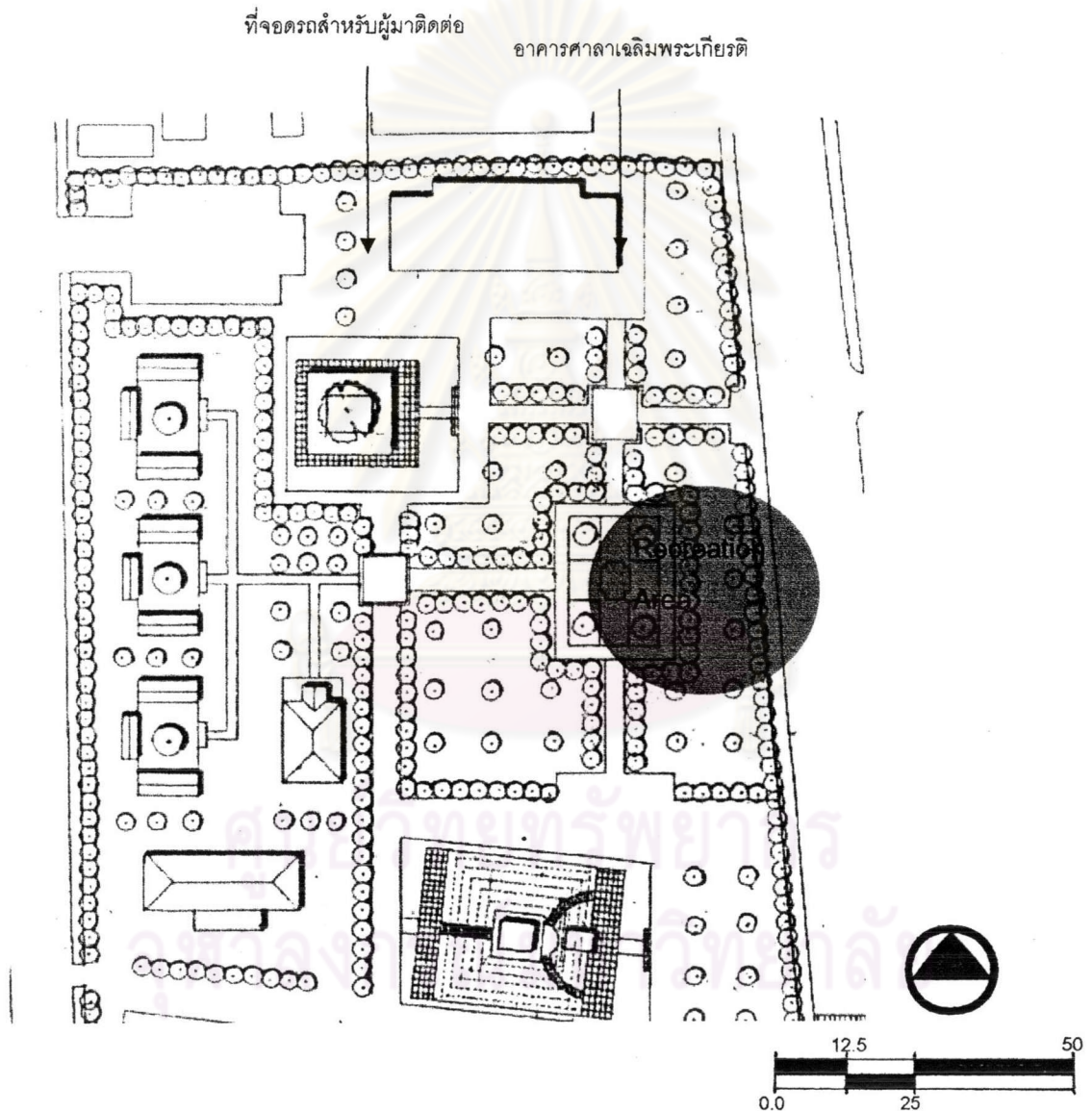
ภาพหลังการปรับปรุง

- แนวความคิดในการออกแบบสวนพักผ่อน(ที่จอดรถเดิม)

- 1) เป็นที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนที่มาติดต่อกิจธุระกับพระสงฆ์
- 2) เป็นสวนที่เสริมสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่นภายในวัด และแนวต้นไม้จะต้องไม่บดบังพระบรมธาตุเจดีย์ และมุมมองในการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุทางด้านทิศเหนือ

ภายในบริเวณพื้นที่จะมีอาคารศาลาเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งใช้เป็นที่สำหรับจัดงานอบรม และประชุมของประชาชนและพระสงฆ์ ซึ่งมีที่จอดรถเข้าทางด้านหลังวัด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ

แผนที่ 5.11 แสดงการจัดกลุ่มและรูปแบบอาคารบริเวณเขตสังฆาวาส

ที่มา: ผู้วิจัย

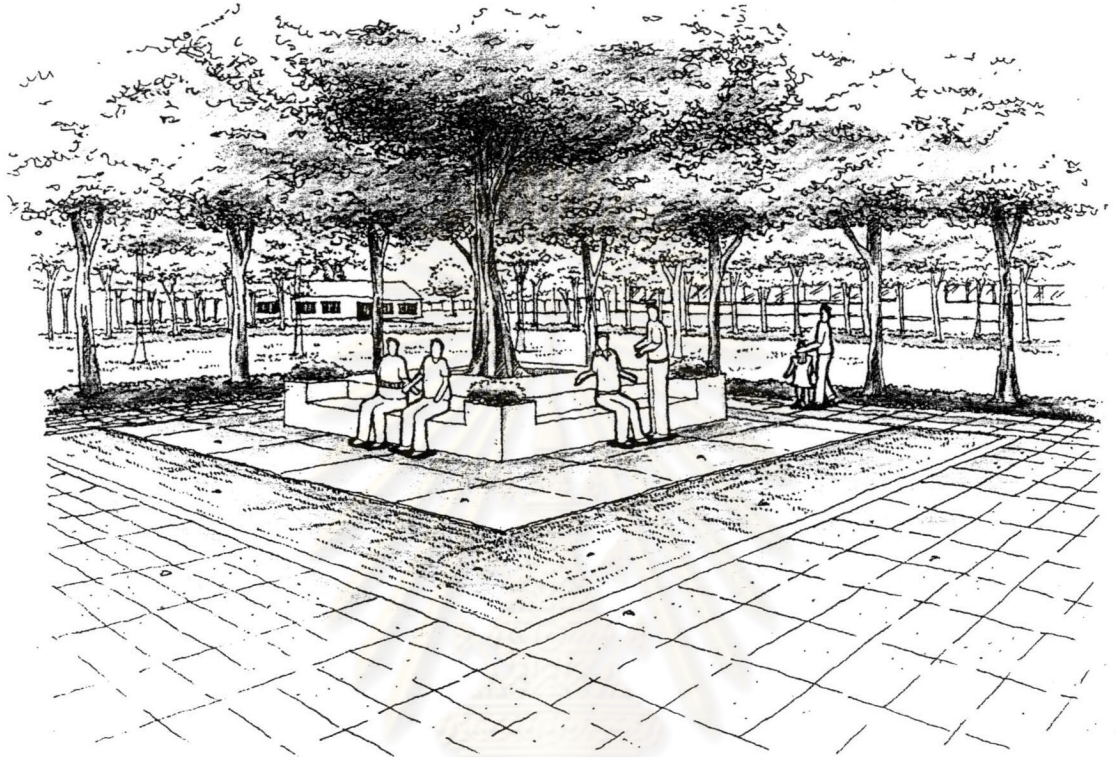
ภาพก่อนปรับปรุง

ภาพหลังปรับปรุง

บรรยากาศบริเวณส่วนพักผ่อน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 พื้นที่บริเวณคอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา

พื้นที่ช่วงนี้เป็นส่วนต่อเนื่องกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่หมายตาของเมือง มีอาคารสำคัญตั้งอยู่ริมสองฝากถนนราชดำเนินและถนนหลังพระบรมธาตุเป็นระยะๆ ที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ สำนักประภคศึกษาจังหวัด ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล ศาลเจ้าแม่ทับทิม ฐานพระสยาม ศาลพระเสื้อเมือง และหอนาฬิกา การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นประเภทสถาบันราชการ และมีอาคารพาณิชย์ อาคารพักอาศัย และอาคารศาสนสถานผสมผสานอยู่ด้วย พื้นที่ช่วงนี้จึงมีความสำคัญรองมาจากพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งจะต้องได้รับการจัดระเบียบอาคารควบคุมความสูงอาคาร รูปแบบอาคาร บ้ายโฆษณา ไม้ให้บังหรือข่มความงามของพระบรมธาตุเจดีย์ พร้อมทั้งปรับปรุงพื้นที่ให้เปิดโล่งในบางจุดเพื่อเน้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ปรากฏชัดเด่นยิ่งขึ้น โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจะแยกพิจารณาออกเป็น 3 ประเด็นคือ ปัญหาด้านมุมมอง ปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง ปัญหาด้านสถาปัตยกรรม ซึ่งรายละเอียดแต่ละด้านของปัญหามีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านมุมมอง

- อาคารของหอนาฬิกามีความสูงบดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์ที่มองจากถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นแกนสำคัญในทางคติความเชื่อในการบ่งบอกถึงความสำคัญในการเป็นที่หมายตาของเมือง และการรับรู้ของการเข้าถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- เนื้อบริเวณด้านทิศเหนือของศาลพระเสื้อเมืองมีอาคารของสถานีอนามัยของเทศบาล ซึ่งอาคารมีความสูงข่มและบดบังมุมมองของศาลพระเสื้อเมือง

2. ปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง

- ในด้านรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่โล่งบริเวณศาลพระเสื้อเมืองและฐานพระสยามยังไม่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของพื้นที่ตามหลักคติความเชื่อ

3. ปัญหาด้านสถาปัตยกรรม

- เนื่องจากศาลพระเสื้อเมืองตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของชุมชนชาวจีน จึงได้รับการบูรณะให้มีรูปแบบของสถาปัตยกรรมเป็นแบบจีนซึ่งไม่ถูกต้องตามเอกลักษณ์ของศาสนสถานของพราหมณ์
- บริเวณฐานพระสยามซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญในพื้นที่ แต่กลับมีสภาพที่ทรุดโทรมขาดการดูแล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.12 แสดงสภาพปัญหาในพื้นที่บริเวณตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา
ที่มา: ผู้วิจัย

5.3.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

1. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณนี้ให้มีศักยภาพเป็นสิ่งบ่งบอกความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ถัดไป
2. รักษาความเป็นที่หมายตาของพระบรมธาตุเจดีย์มิให้มีสิ่งใดมาบดบัง
3. บูรณะอาคารสิ่งก่อสร้างที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ให้มีสภาพที่มั่นคงและมีรูปแบบที่เหมาะสม

5.3.2 รายละเอียดการออกแบบ

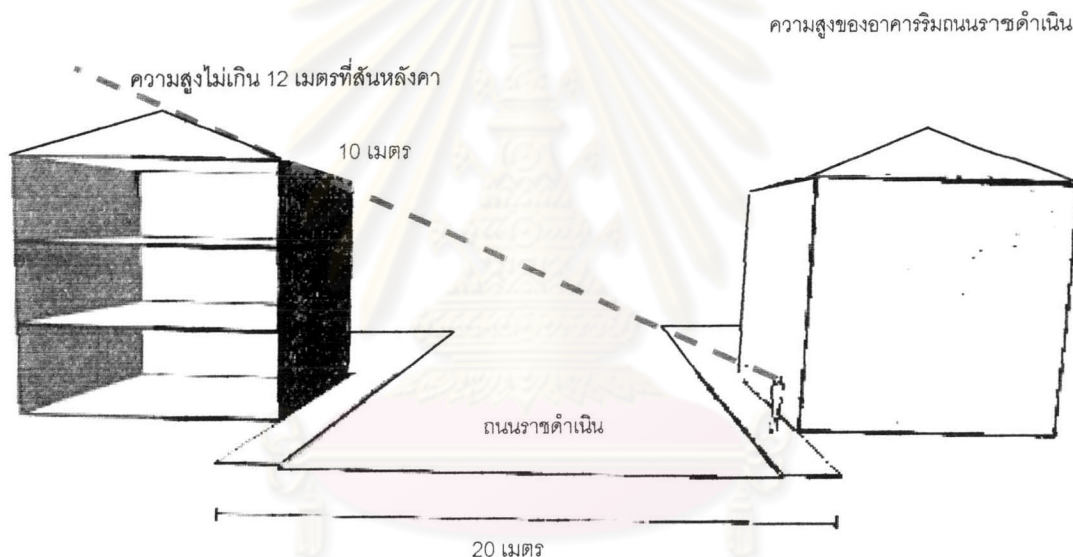
1. รื้อย้ายหอนาฬิกาและอาคารของศูนย์บริการสาธารณะเทศบาลแล้วปรับปรุงเป็นพื้นที่เปิดโล่ง
2. ปรับปรุงรูปแบบสถาปัตยกรรมและพื้นที่ว่างของโบราณสถานที่สำคัญคือ ศาลพระเสื้อเมือง และฐานพระสยามให้มีสภาพที่มั่นคงและมีรูปแบบที่เหมาะสม และเชื่อมต่อระบบทางเท้าในบริเวณพื้นที่
3. ควบคุมความสูงอาคารบริเวณริม 2 ฟากถนนราชดำเนิน และถนนหลังพระบรมธาตุให้มีความสูงไม่เกิน 10 เมตรที่ผนังขอบฟ้าและไม่เกิน 12 เมตรที่สันหลังคา และให้มีความกลมกลืนของอาคารทั้งขนาด รูปร่าง หน้าตา ลักษณะ วัสดุ และสีอาคาร

แผนที่ 5.13 แสดงตำแหน่งรายละเอียดการออกแบบ

- แนวความคิดในการควบคุมความสูงของอาคาร

เนื่องจากพื้นที่บริเวณตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกาเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารทางด้านทิศเหนือ จึงมีผลในการรับรู้ในการถึงและมุมมองของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระบรมธาตุเจดีย์ จึงต้องมีการควบคุมอาคารบริเวณพื้นที่และริมถนนราชดำเนินทั้ง 2 ฟาก โดยขนาดความกว้างของถนนราชดำเนินประมาณ 20.00-22.00 เมตร มีอัตราส่วนความสูงต่อความกว้างประมาณ 1 :2 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราส่วนที่ต่ำสุดของพื้นที่เปิดโล่งอันเกิดจากถนน¹ เพราะฉะนั้นความสูงอาคารริมถนนราชดำเนินจะมีความสูงประมาณ 10.00-11.00 เมตร ของขอบหรืออาคารสูง 3 ชั้น และเมื่อพิจารณาควบคู่กับความหนาแน่นของอาคารภายในบริเวณพื้นที่ศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยและมีความหนาแน่นของอาคารไม่มาก จึงถือว่าการควบคุมอาคารบริเวณริมถนนราชดำเนินให้มีความสูงไม่เกิน 10 เมตรที่ผนังขอบฟ้าและมีความสูงไม่เกิน 12 เมตรที่สันหลังคาเป็นความสูงที่มีความเหมาะสมและช่วยให้ที่โล่งยาวของถนนราชดำเนินมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ภาพที่ 5.1 แสดงความสูงที่เหมาะสมของสิ่งปลูกสร้างริมถนนราชดำเนินบริเวณพื้นที่ศึกษา

¹ Hedman, Richard, and Jaszewki, Andrew, Fundamentals of Urban Design (American, New York : Mc Graw-hill, 1979)

ผังแม่บทในการปรับปรุงพื้นที่บริเวณตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา

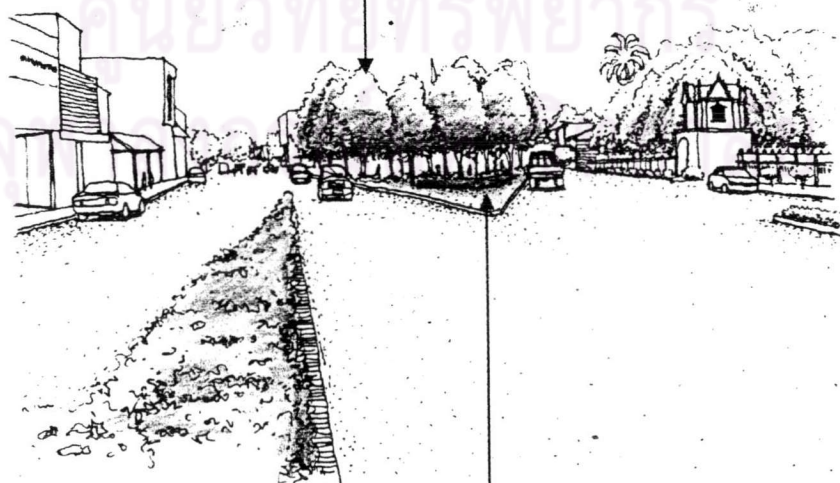
- แนวความคิดในการปรับปรุงที่โล่งบริเวณหอนาฬิกา
ภาพก่อนการปรับปรุง

หอนาฬิกามีความสูงบดบังพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นจุดหมายที่สำคัญของเมือง ในมุมมองจากถนนราชดำเนินซึ่งเป็นแกนหลักของเมือง

ภาพหลังการปรับปรุง

ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อเป็น Foreground
และบังอาคารด้านหลัง

พื้นที่เปิดโล่งหลังจากกรื้อ
ย้ายหอนาฬิกาแล้ว

- แนวความคิดในปรับปรุงพื้นที่บริเวณศาลพระเสื้อเมือง
ภาพก่อนการปรับปรุง

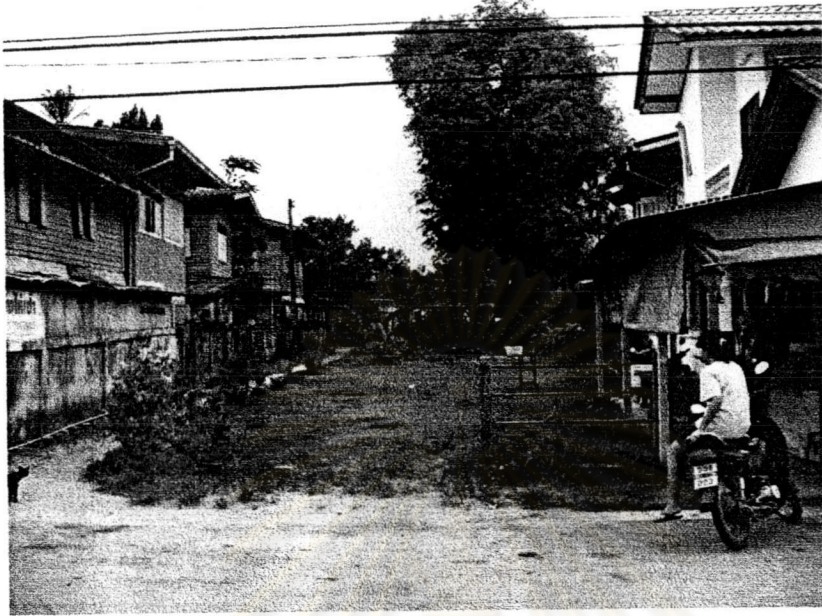

สภาพศาลพระเสื้อเมืองซึ่งเป็นองค์ประกอบของเมืองเก่าที่สำคัญ มีรูปแบบของสถาปัตยกรรมเป็นแบบจีนซึ่งไม่ถูกต้องตามเอกลักษณ์ของศาสนสถานของพราหมณ์ เนื่องจากตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของชุมชนชาวจีน ชาวชุมชนจึงได้รับการบูรณะให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบจีน และพื้นที่โล่งโดยรอบ ยังไม่ได้แสดงถึงความสำคัญของพื้นที่

ภาพหลังการปรับปรุง

-แนวความคิดในปรับปรุงพื้นที่บริเวณฐานพระสยาม
ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพฐานพระสยามเมื่อมองจากถนนหลังพระบรมธาตุ มีรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่โล่งบริเวณฐานพระสยามยังไม่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของพื้นที่ และขาดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบทำให้มุมมองจากจุดนี้ลดความสำคัญลง

ภาพหลังการปรับปรุง

ปลูกไม้พุ่มเตี้ยเพื่อแสดง
ขอบเขต

สร้างทางเดินเป็นแกนนำสายตาสู่
ฐานพระสยาม

ปลูกหญ้าเพื่อเป็น
ระยระยับในการเปิด

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพของฐานพระสยามที่มีสภาพทรุดโทรมและขาดการดูแล และขาดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบ ทำให้ลดความสำคัญและความคึกคักของพื้นที่

ภาพหลังการปรับปรุง

ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อบังอาคารด้านหลัง
เพื่อสร้าง ความสำคัญให้กับพื้นที่

ปลูกไม้พุ่มเตี้ยเพื่อแสดง
ขอบเขตของพื้นที่

ทำทางเดินโดยรอบ
เพื่อให้สามารถเข้าถึงได้

5.4 พื้นที่บริเวณตอนใต้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงแนวกำแพงเมือง

พื้นที่ช่วงนี้เป็นส่วนต่อเนื่องกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารทางด้านทิศใต้ มีอาคารสถานที่สำคัญตั้งอยู่คือ วัดหน้าพระลานเป็นวัดเก่าแก่ ภายในวัดมีอาคารสำคัญคือ และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และมีฝั่งบริเวณวัดเป็นสัดส่วนมีเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสชัดเจนและมีบรรยากาศภายในวัดที่สงบร่มรื่น

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่มีอาคารพักอาศัย อาคารพาณิชย์ และอาคารศาสนสถานผสมผสานอยู่ด้วย พื้นที่ช่วงนี้จึงมีความสำคัญรองมาจากพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งจะต้องได้รับการจัดระเบียบอาคาร ควบคุมความสูงอาคาร รูปแบบอาคาร ป้ายโฆษณา ไม่ให้บดบังหรือข่มความงามของพระบรมธาตุเจดีย์ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาด้านมุมมอง ซึ่งรายละเอียดของปัญหามีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านมุมมอง

- รูปแบบของ Street Furniture เช่น เสาไฟฟ้า สัญญาณไฟแดง มีความสูงบดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์ที่มองจากถนนราชดำเนิน

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ภายในบริเวณวัดหน้า

พระลาน

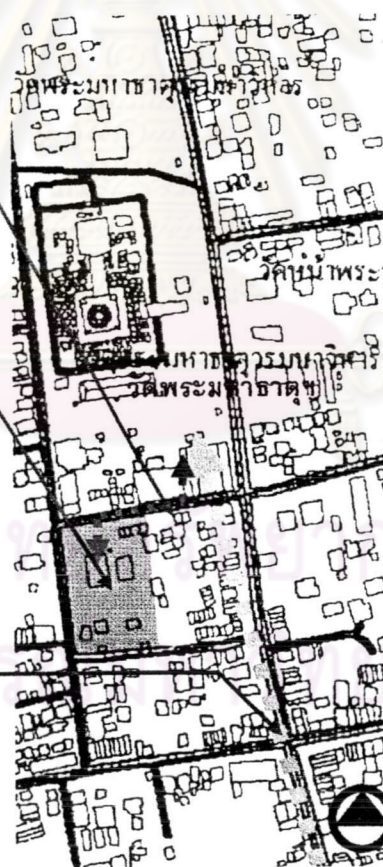

บรรยากาศภายในบริเวณวัดหน้าพระ

ลาน

สี่แยกประตูชัย มี Street Furniture ที่มีความสูงบดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์ที่มองจากถนนราชดำเนิน

สัญลักษณ์

-----> เส้นทางเชื่อมต่อระบบทางเท้า

-----• มุมมองสู่พระบรมธาตุเจดีย์

แผนที่ 5.14 แสดงปัญหาในพื้นที่ตอนใต้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงแนวกำแพงเมือง ที่มา: ผู้วิจัย

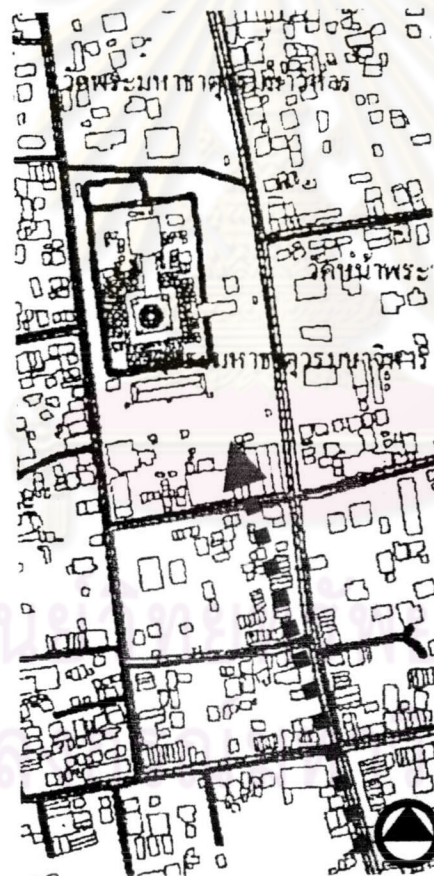

5.4.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

1. ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ให้มีส่วนส่งเสริมความสำคัญของวัดพระมหาธาตุ และพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง
2. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ และเชื่อมต่อระบบทางเดินเท้าระหว่างวัดหน้าพระลานและวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
3. ปรับปรุงบริเวณสี่แยกประตูชั้นใต้ให้มีการรับรู้เป็นประตูเข้าสู่เขตเมืองเก่า

5.4.2 รายละเอียดในการออกแบบ

1. ปรับเปลี่ยนรูปแบบ Street Furniture ให้มีรูปแบบที่เหมาะสมโดยไม่บดบังพระบรมธาตุเจดีย์
2. ออกมาตรการควบคุมความสูงอาคารบริเวณริมถนนราชดำเนิน และถนนชลวิถีให้มีความสูงไม่เกิน 10 เมตรที่ผนังขอบฟ้าและไม่เกิน 12 เมตรที่สันหลังคา รวมทั้งขนาด รูปร่าง หน้าตา ลักษณะวัสดุ และสีอาคาร
3. ดูแลรักษาพื้นที่โล่งและอาคารบริเวณวัดหน้าพระลานให้อยู่ในสภาพดีดั้งเดิม

สัญลักษณ์

- ควบคุมความสูงอาคารไม่ให้มีความสูงเกิน 12 เมตรที่สันหลังคา

แผนที่ 5.15 แสดงพื้นที่ควบคุมอาคาร
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพบริเวณสี่แยกประตูชัยมีรูปแบบของ Street Furniture เช่น เสาไฟฟ้า สัญญาณไฟแดง มีความสูงบดบังทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์ที่มองจากถนนราชดำเนิน

ภาพหลังการปรับปรุง

ปรับเปลี่ยนรูปแบบสัญญาณไฟแดง
ที่มีความสูงไม่มาก

ปูพื้นด้วยกระเบื้องตรงกลางถนนลาดฟ้าเพื่อ
แสดงการรับรู้ในการเข้าเขตพื้นที่เมืองเก่า

5.5 บริเวณศาลากลางจังหวัด

บริเวณศาลากลางจังหวัดเดิมเป็นที่ตั้งของวังเจ้าเมืองเก่า ปัจจุบันภายในศาลากลางจังหวัดยังมีหอประจำวังเจ้าเมืองอยู่ คือหอพระพุทธรูทสิงค์ แต่หอพระพุทธรูทสิงค์หลังเดิมได้ถูกรื้อไปแล้ว ที่เห็นในปัจจุบันเป็นหอหลังใหม่ที่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2457 มีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่เรียบง่าย ปัจจุบันศาลากลางเป็นของหน่วยราชการของเทศบาลนครศรีธรรมราช โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจะแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็นคือ ปัญหาด้านมุมมอง และปัญหาการใช้ที่ดิน ซึ่งรายละเอียดแต่ละด้านของปัญหามีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาการใช้ที่ดิน

- ในปัจจุบันการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบเป็นสถาบันราชการ และไม่มีกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจนหอพระพุทธรูทสิงค์จึงไม่ปรากฏเด่นชัด และไม่เน้นความสำคัญของพื้นที่
- บริเวณพื้นที่โล่งบริเวณหน้าศาลากลางปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่จอดรถของข้าราชการและผู้มาติดต่อ ซึ่งเป็นสาเหตุบดบังทัศนียภาพและไม่ส่งเสริมความสำคัญของพื้นที่

2. ปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง

- ในด้านรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่ยังไม่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของหอพระพุทธรูทสิงค์ที่เป็นหอประจำของจวนเจ้าเมือง

3. ปัญหาด้านมุมมอง

- ไม่สามารถมองเห็นและรับรู้ความสำคัญของหอพระพุทธรูทสิงค์ เนื่องจากบริเวณด้านหน้าของหอพระพุทธรูทสิงค์มีเสาธง และรูปแบบของรั้วบริเวณด้านหน้าศาลากลางมีความสูงบดบังมุมมองที่มองจากริมถนนราชดำเนิน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

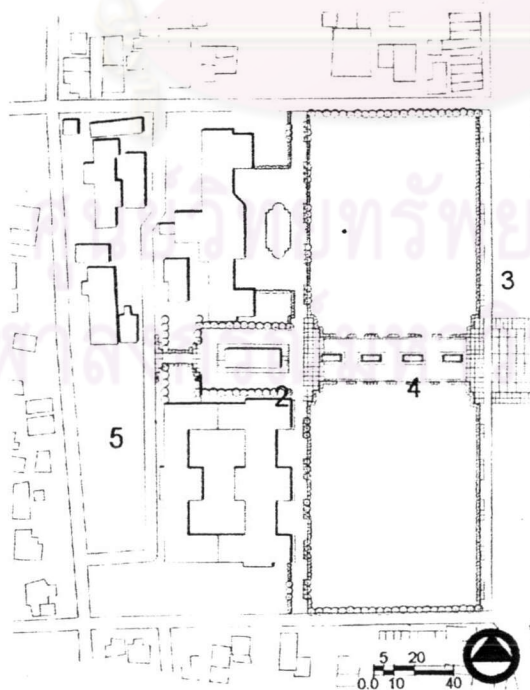

5.5.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

1. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณศาลากลางจังหวัดเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศความเป็นสถาบันการปกครอง สถาบันตุลาการ และวังของเจ้าเมืองในอดีต
2. ปรับภูมิทัศน์โดยรอบหอพระพุทธสิหิงค์ เพื่อส่งเสริมให้เป็นโบราณสถานที่ปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น
3. เชื่อมทางเท้าระหว่างพื้นที่ภายนอกกับพื้นที่ภายในศาลากลางจังหวัด และพื้นที่ภายนอกกับหอพระพุทธสิหิงค์

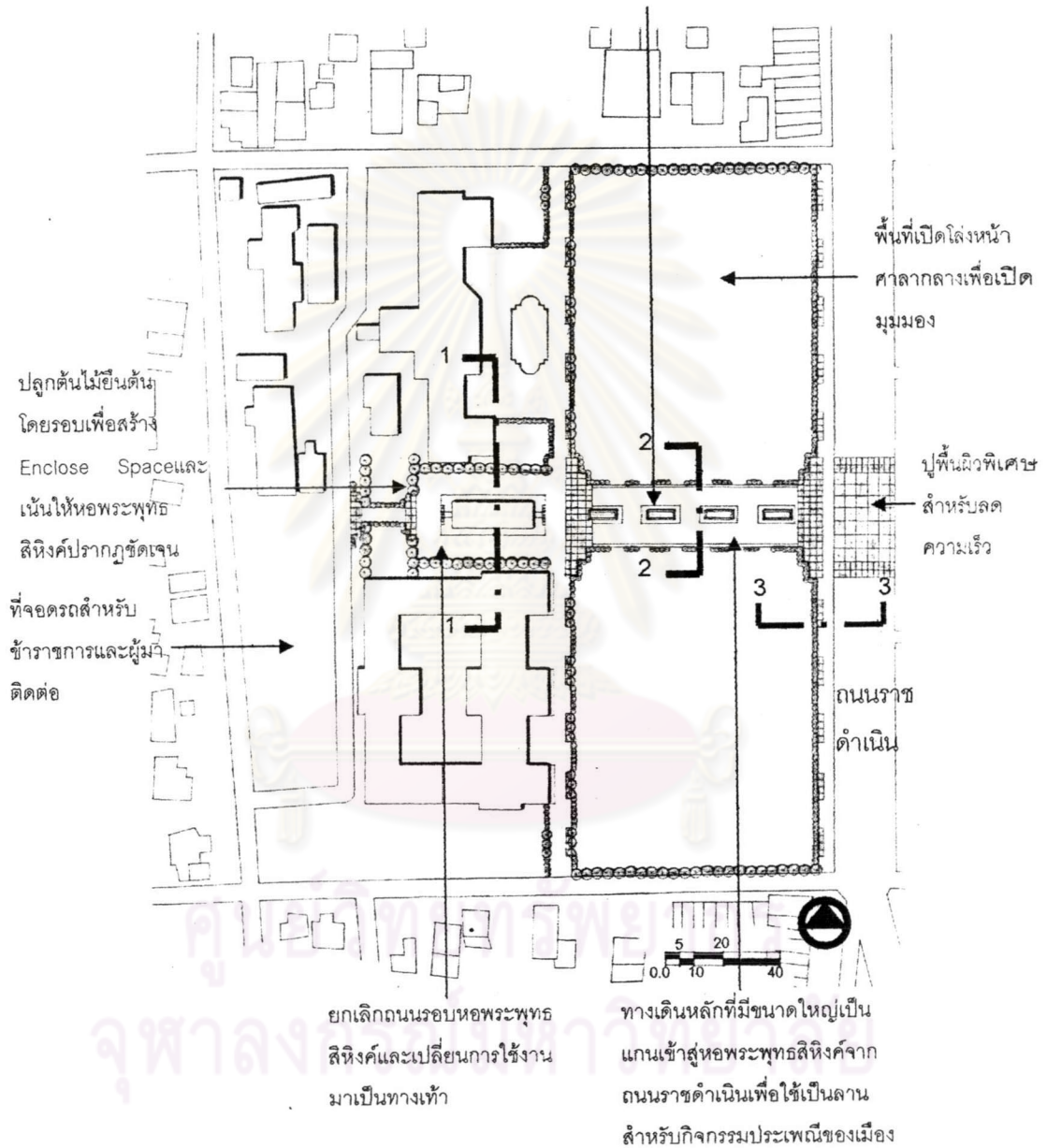
5.5.2 รายละเอียดการออกแบบ

1. ปลุกต้นไม้ประดับบริเวณโดยรอบหอพระพุทธสิหิงค์ และปลุกต้นไม้ยืนต้นเพื่อเป็นฉากหลังบังเสาดอากาศองค์กาโทรศัพท์ เพื่อเน้นให้หอพระพุทธสิหิงค์ปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ยกเลิกถนนรอบหอพระพุทธสิหิงค์และเปลี่ยนการใช้งานมาเป็นทางเท้า
3. เปลี่ยนรูปแบบรั้วศาลากลางจังหวัดด้านหน้าถนนราชดำเนินให้มีลักษณะโปร่งและร่นไปจากเดิมอีก 5 เมตร เพื่อเปิดมุมมองให้เห็นภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด
4. ทำทางเท้าขนาดกว้าง 20 เมตรเป็นแกนเข้าสู่หอพระพุทธสิหิงค์จากถนนราชดำเนินเพื่อใช้เป็นลานสำหรับกิจกรรมประเพณีของเมืองและเปิดมุมมองของหอพระพุทธสิหิงค์ รวมทั้งเป็นจุดเชื่อมต่อทางเท้าด้านริมถนนราชดำเนิน โดยออกแบบพื้นผิวให้เป็นลายต่อเนื่องจากทางเดินหลักเข้าสู่ศาลากลางจังหวัด และเน้นบริเวณที่สามารถมองเห็นหอพระพุทธสิหิงค์ได้ชัดเจน
5. ย้ายพื้นที่จอดรถไปอยู่ด้านหลังของศาลากลางจังหวัดและย้ายตำแหน่งเสาดสูงโทรศัพท์ไปอยู่ตำแหน่งอื่น เนื่องจากเกิดปัญหาทางด้านมุมมอง
4. สนามหญ้าหน้าศาลากลางจะเป็นพื้นที่ถอยร่นเพื่อเปิดมุมมองให้เห็นหอพระพุทธสิหิงค์และอาคารภายในบริเวณศาลากลางซึ่งเป็นสถาบันการปกครองและสถาบันตุลาการ

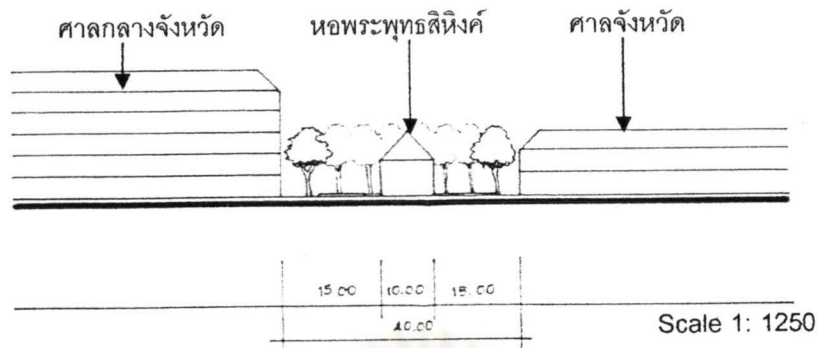
แผนที่ 5.17 แสดงตำแหน่ง
รายละเอียดการออกแบบ
ที่มา: ผู้วิจัย

บ่อน้ำปลุกบัว เป็น
เส้นนำสายตาและ
สร้างบรรยากาศ
ให้กับทางเดิน

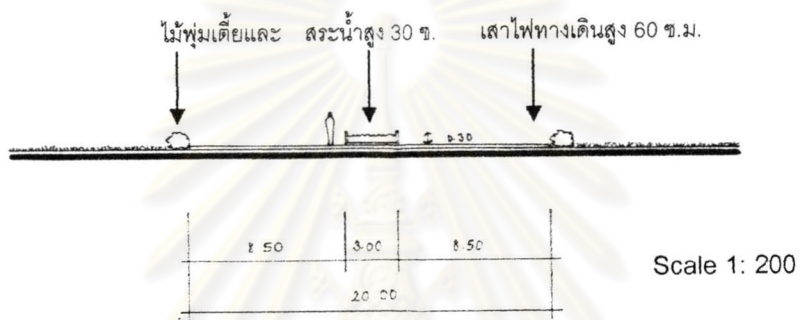

ผังบริเวณพื้นที่ศาลากลางจังหวัด

รูปตัด 1 บริเวณหอพระพุทธสิหิงค์

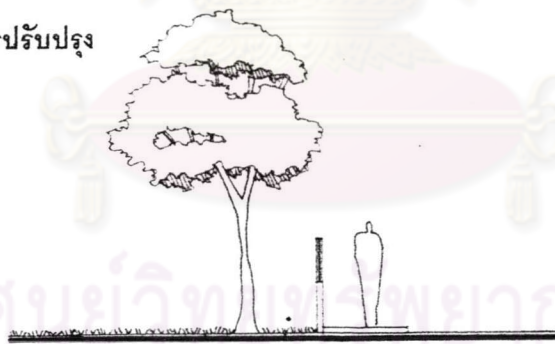

รูป 2 ตัดบริเวณทางเดินหลัก

รูป 3 ตัดบริเวณทางเท้าด้านหน้าริมถนนราชดำเนิน

ก่อนการปรับปรุง

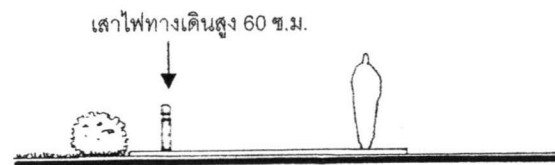
ศาลากลางจังหวัด

Scale 1: 125

1.50

ถนนราชดำเนิน

หลังการปรับปรุง

ศาลากลางจังหวัด

5.00

ถนนราชดำเนิน

ภาพก่อนปรับปรุง

ภาพหอพระพุทธสิหิงค์ ซึ่งสภาพแวดล้อมโดยรอบมีเสาอากาศขององค์การโทรศัพท์ และอาคารของกรมโยธาที่มีความสูงทำให้เกิดมุมมองที่ไม่ดี

ภาพหลังการปรับปรุง

ปลูกต้นไม้ยืนต้นโดยรอบเพื่อสร้าง
Enclose Space และเน้นให้หอพระพุทธ
สิหิงค์ปรากฏชัดเด่นยิ่งขึ้น

ปลูกไม้พุ่มเตี้ย
เพื่อแสดงขอบเขต

ยกเลิกถนนรอบหอพระพุทธสิหิงค์
และเปลี่ยนการใช้งานมาเป็นทาง
เท้าเพื่อใช้เป็นลานสำหรับกิจกรรม
ประเพณีของเมือง

ปลูกหญ้าเพื่อเป็นระยะร่น
เพื่อเปิดมุมมอง

ภาพก่อนปรับปรุง

ภาพบริเวณพื้นที่ศาลากลางในปัจจุบันการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบเป็นสถาบันราชการ และไม่มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจนหอพระพุทธสิหิงค์จึงไม่ปรากฏเด่นชัด และไม่เน้นความสำคัญของพื้นที่

ภาพหลังการปรับปรุง

หอพระพุทธสิหิงค์เป็นอาคารที่สำคัญในพื้นที่

บ่อน้ำปลุกบัว เป็นเส้นนำสายตาและสร้างบรรยากาศให้กับทางเดิน

ปลุกหญ้าเพื่อเป็นระยะรั้วเพื่อเปิดมุมมอง

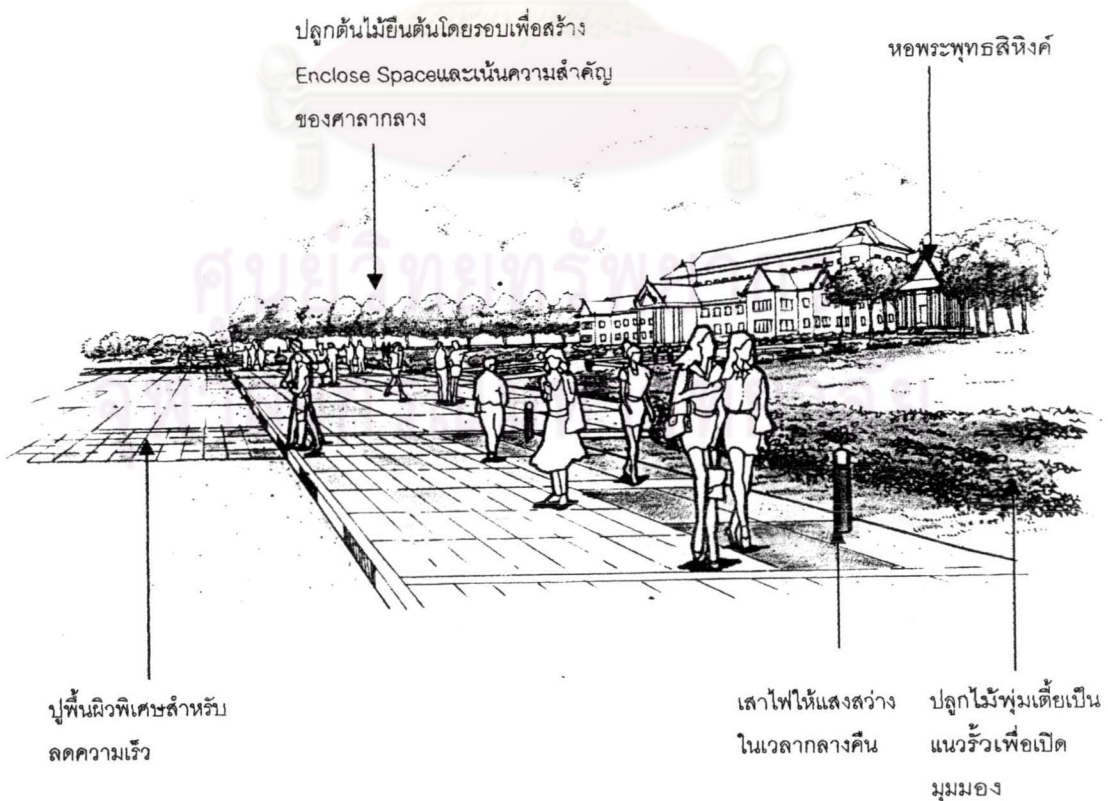
ทางเดินหลักที่มีขนาดใหญ่เป็นแกนเข้าสู่หอพระพุทธสิหิงค์จากถนนราชดำเนินเพื่อเน้นความสำคัญของหอพระพุทธสิหิงค์

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพทางเท้าบริเวณหน้าศาลากลางริมถนนราชดำเนินที่มีขนาดที่แคบและมีรูปแบบของรั้วและต้นไม้ใหญ่ที่บดบังมุมมองของหอพระพุทธสิหิงค์ และอาคารภายในบริเวณศาลากลางจังหวัดซึ่งเป็นสถานประกอบการครองและตุลาการของจังหวัด

ภาพหลังการปรับปรุง

ปลูกต้นไม้ยืนต้นโดยรอบเพื่อสร้าง
Enclose Spaceและเน้นความสำคัญ
ของศาลากลาง

หอพระพุทธสิหิงค์

ปูพื้นผิวพิเศษสำหรับ
ลดความเร็ว

เสาไฟให้แสงสว่าง
ในเวลากลางคืน

ปลูกไม้พุ่มเตี้ยเป็น
แนวรั้วเพื่อเปิด
มุมมอง

5.6 กลุ่มศาสนสถานด้านทิศเหนือของเขตเมืองเก่า

ทางด้านทิศเหนือของพื้นที่ศึกษา ริมถนนราชดำเนินมีกลุ่มศาสนสถานทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธตั้งอยู่คือ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมืองและวิหารพระเสมาชัย

หอพระอิศวร สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย อาคารเดิมสร้างด้วยไม้ต่อมาได้มีการบูรณะหลายครั้ง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาจั่วทรงไทย ปัจจุบันภายในอาคารประดิษฐานพระศิวลึงค์ และฐานโยนิโหระ

หอพระนารายณ์ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยเดียวกับหอพระอิศวร แต่ต่อมาได้มีการบูรณะหลายครั้ง และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาจั่วทรงไทย ปัจจุบันภายในอาคารประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์ มีอายุประมาณราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 เป็นศิลปะอินเดียใต้ที่เก่าแก่ที่สุดในภาคใต้

วัดเสมาเมืองเป็นวัดเก่าแก่ พบศิลาจารึกบนใบเสมาเรียกว่า "จารึกวัดเสมาเมือง" กล่าวถึงประวัติว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1314 โดยพระเจ้าศรีธรรมโคกราช

วิหารพระเสมาชัย ตั้งอยู่ในโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนหลังคาทรงจั่วประดับช่อฟ้าในระกา ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป

ปัจจุบันแม้อาคารหอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมืองและวิหารพระเสมาชัยจะอยู่ในสภาพดี แต่ขาดการรักษาดูแลเอกลักษณ์ของกลุ่มศาสนสถานทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธและไม่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นระเบียบไม่เน้นความสำคัญของสถานที่ เนื่องจากบริเวณโดยรอบประกอบไปด้วยอาคารพักอาศัย และอาคารพาณิชย์ที่ไม่ได้มีการควบคุมเรื่องรูปลักษณ์อาคาร โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจะแยกพิจารณาออกเป็น 3 ประเด็นคือ ปัญหาด้านมุมมอง และปัญหาการใช้ที่ดิน ซึ่งรายละเอียดแต่ละด้านของปัญหามีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง

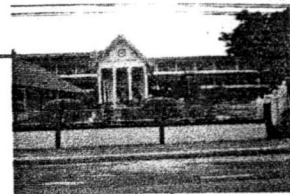
- ไม่มีการเชื่อมต่อของพื้นที่เปิดโล่งของกลุ่มศาสนสถานทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ

2. ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- บริเวณวิหารพระเสมาชัยเป็นศาสนสถานที่สำคัญในกลุ่มศาสนสถานด้านทิศเหนือ แต่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่โรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีทำให้เกิดปัญหามีอาคารบดบังวิหารพระเสมาชัย และสามารถเข้าถึงได้ยาก

3. ปัญหาด้านมุมมอง

- เนื่องจากบริเวณโดยรอบหอพระนารายณ์ และหอพระอิศวรประกอบไปด้วยอาคารพักอาศัยและอาคารพาณิชย์ ซึ่งทำให้ภูมิทัศน์โดยรอบไม่สอดคล้องและทำลายเอกลักษณ์ของพื้นที่
- บริเวณโดยรอบวิหารพระเสมาชัย มีอาคารของโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมืองที่มีความสูงและมีรั้วของโรงเรียนกั้นบริเวณติดด้านถนนราชดำเนิน บดบังมุมมองของวิหารพระเสมาชัย

วิหารพระเสมาชัยตั้งอยู่ใน ร.ร.เทศบาลวัดเสมาเมือง

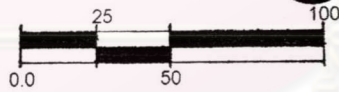
วัดเสมาเมืองมีบรรยากาศร่มรื่น

หอพระนารายณ์มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่เน้นความสำคัญของสถานที่

หอพระอิศวรมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นระเบียบไม่เน้นความสำคัญของสถานที่

KEY PLAN

วิทยาลัยพยาบาล
กรมมหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.17 แสดงปัญหาบริเวณพื้นที่กลุ่มศาสนสถานด้านทิศเหนือ
ที่มา: ผู้วิจัย

5.6.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

1. รักษาเอกลักษณ์ของบริเวณซึ่งมีกลุ่มศาสนสถานทั้งคานาและศาสนาพุทธตั้งอยู่
2. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบโบราณสถานให้เป็นระเบียบและไม่บดบังทัศนียภาพของโบราณสถาน
3. ปรับปรุงทางเท้ากับโบราณสถานกับเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก
4. รักษาบรรยากาศที่ร่มรื่นของพื้นที่ โดยการบำรุงรักษาต้นไม้ใหญ่และปลูกเพิ่มเติม

5.6.2 รายละเอียดการออกแบบ

- หอพระนารายณ์และหอพระอิศวร

1. ปลูกต้นไม้ยืนต้นทรงพุ่มบริเวณริมรั้วเพื่อบดบังอาคารข้างเคียง เพื่อเน้นให้ศาสนสถานชัดเจนขึ้น
2. ควบคุมการก่อสร้างอาคารบริเวณข้างเคียง
3. ปรับปรุงถนนและทางเท้าริมถนนราชดำเนิน โดยออกแบบพื้นผิวให้เป็นลายต่อเนื่องจากทางเดินหลักเข้าสู่หอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ และเน้นบริเวณที่สามารถมองเห็นหอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ ได้ชัดเจน

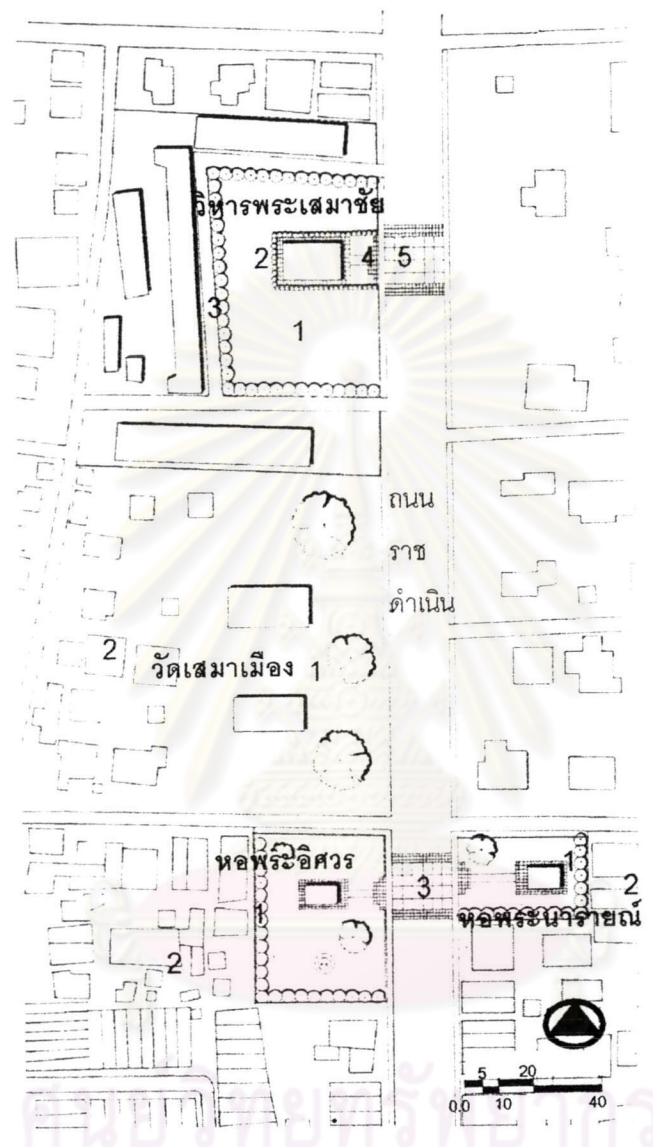
- วัดเสมาเมือง

1. ดูแลรักษาต้นไม้ยืนต้นและพื้นที่โล่งในวัดเสมาเมืองให้อยู่ในสภาพดี
2. ควบคุมความสูงอาคาร และการก่อสร้างรูปแบบสีของอาคารที่ก่อสร้างภายในวัดเสมาเมือง

- วิหารพระเสมาชัย

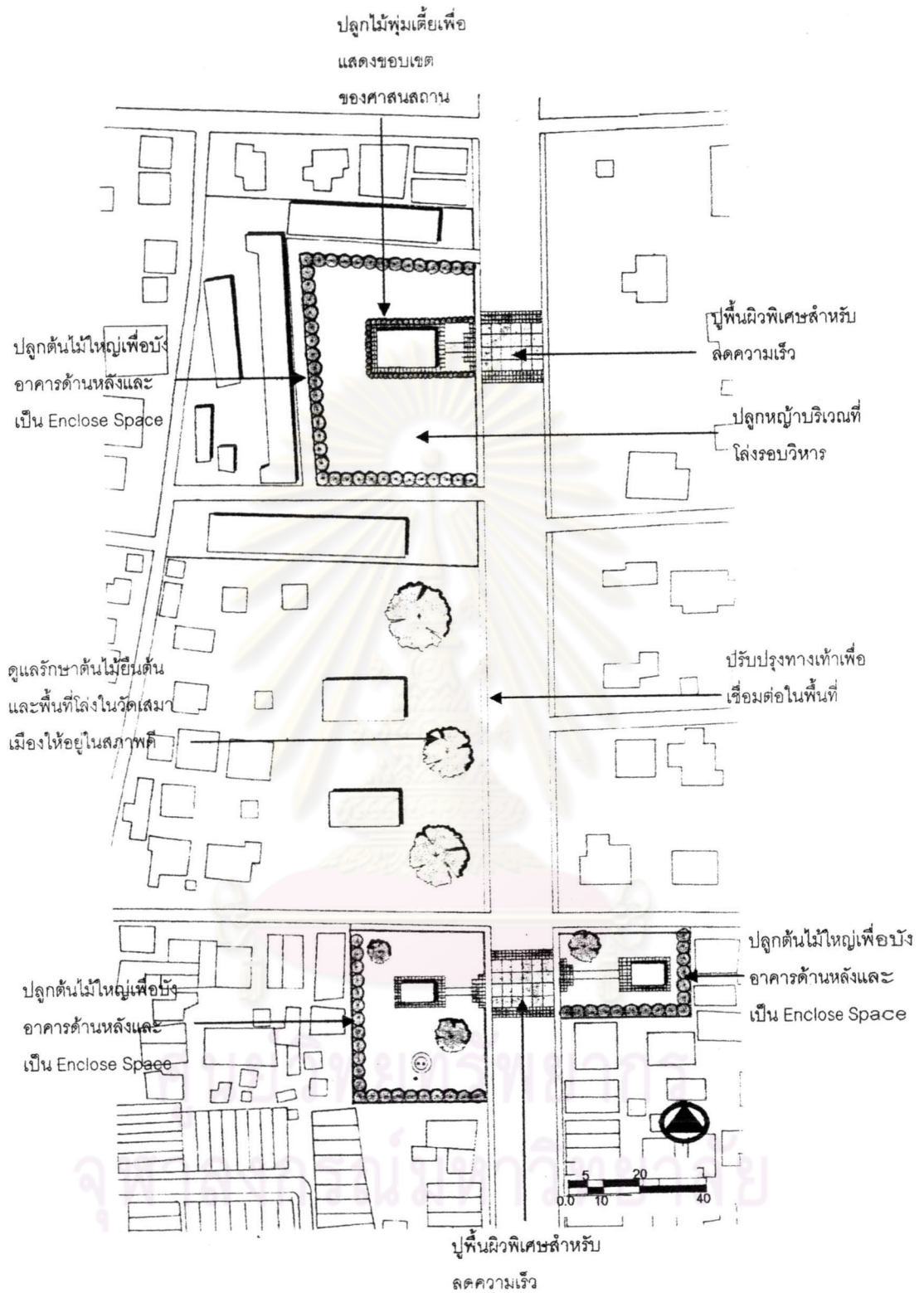
1. รื้อกำแพงและต้นไม้บริเวณโดยรอบวิหารพระเสมาชัย และอาคารสำนักงานของโรงเรียน
2. ปลูกต้นไม้พุ่มเตี้ยรอบวิหารและปลูกหญ้าโดยรอบเพื่อแสดงขอบเขตศาสนสถาน
3. ปลูกต้นไม้ยืนต้นบริเวณด้านข้างและด้านหลังเพื่อบังอาคารเรียนที่มีความสูงและทำให้วิหารพระเสมาชัยเด่นชัดขึ้น
4. รื้อรั้วโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมืองต้นถนนราชดำเนินเพื่อเปิดทางเข้าสู่วิหารโดยไม่ต้องเดินอ้อม
5. ปรับปรุงถนนและทางเท้าริมถนนราชดำเนิน โดยออกแบบพื้นผิวให้เป็นลายต่อเนื่องจากทางเดินหลักเข้าสู่โรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง และเน้นบริเวณที่สามารถมองเห็นวิหารพระเสมาชัยได้ชัดเจน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.18 แสดงตำแหน่งรายละเอียดการออกแบบ

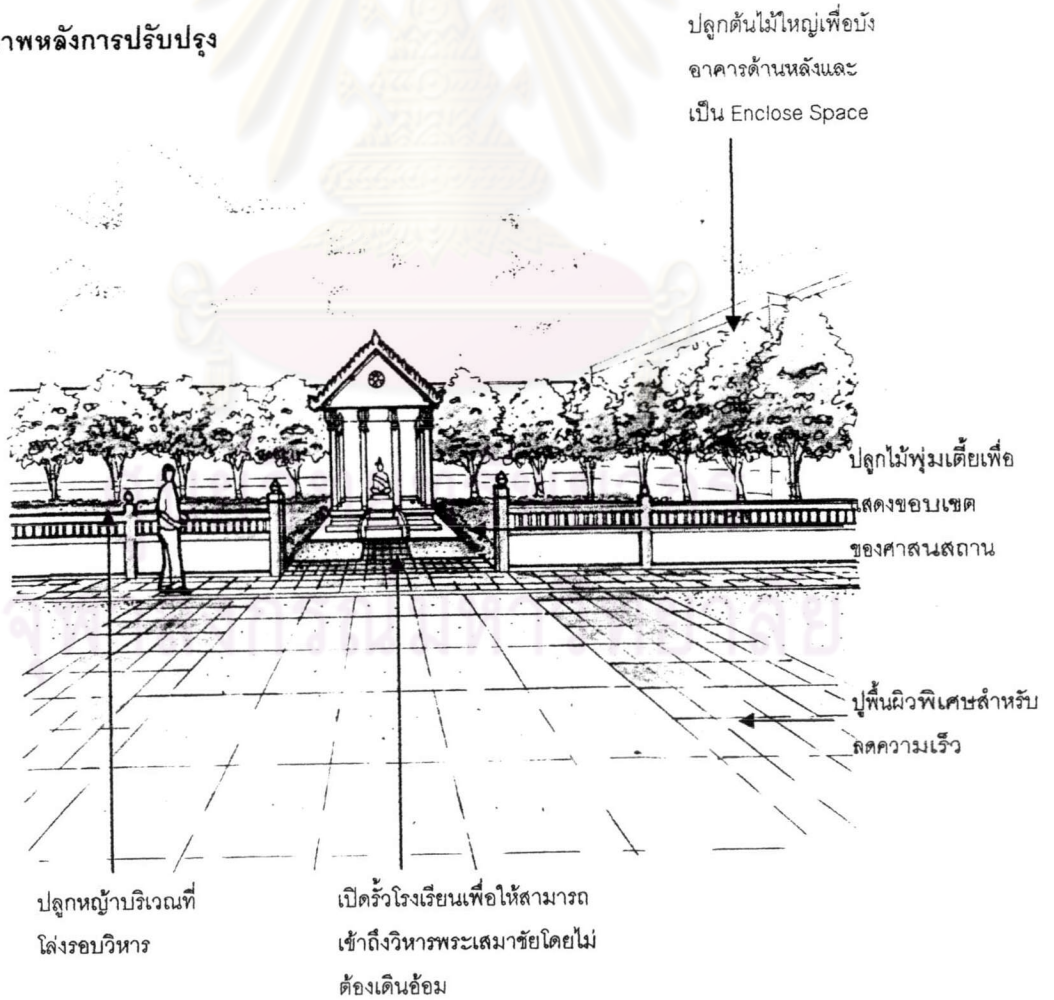
ผังพื้นที่บริเวณกลุ่มศาลาสถานด้านทิศเหนือ

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพวิหารพระเสมาชัย ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีทำให้เกิดปัญหาหมอกควันบดบังวิหารพระเสมาชัย และสามารถเข้าถึงได้ยาก

ภาพหลังการปรับปรุง

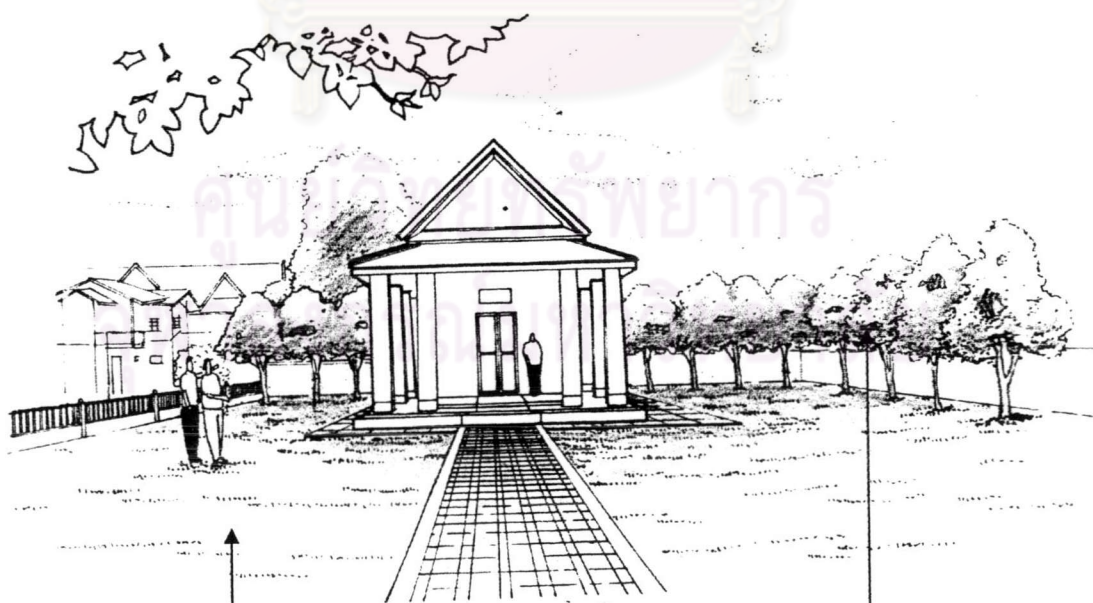

ภาพก่อนปรับปรุง

ภาพหอพระนารายณ์ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมโดยรอบมีต้นไม้พุ่มที่ไม่เป็นระเบียบและมีอาคารพักอาศัยที่มีความสูง ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดีและไม่เน้นความสำคัญของหอพระนารายณ์

ภาพหลังปรับปรุง

ปลูกหญ้าเพื่อเป็นระยะรั้ว
และเปิดมุมมอง

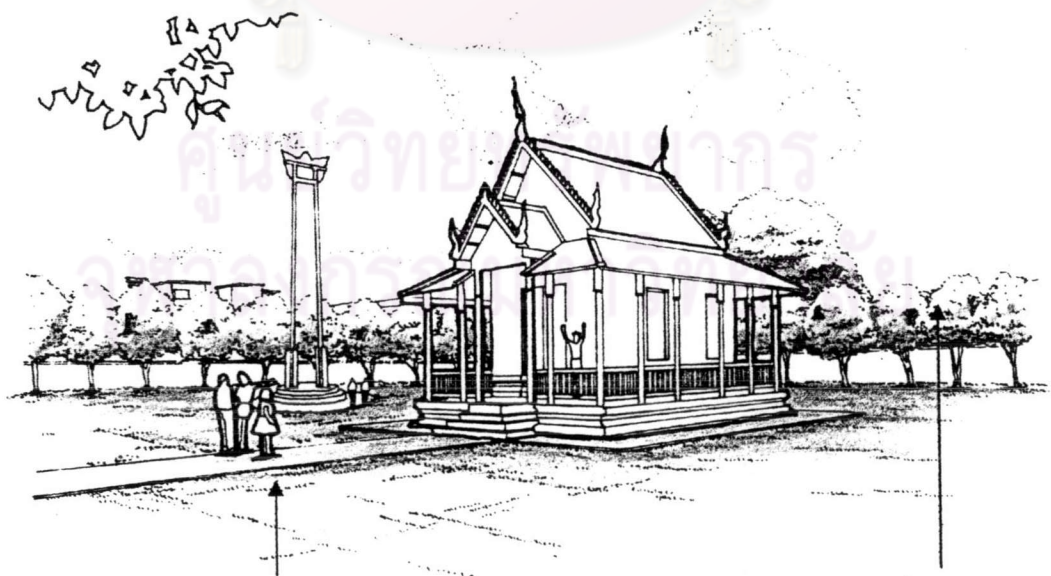
ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อบัง
อาคารด้านหลังและเป็น
Enclose Space

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพหอพระอิศวรซึ่งมีสภาพแวดล้อมโดยรอบมีต้นไม้พุ่มที่ไม่เป็นระเบียบและมีอาคารพักอาศัยที่มีความสูง ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดีและไม่เน้นความสำคัญของหอพระนารายณ์

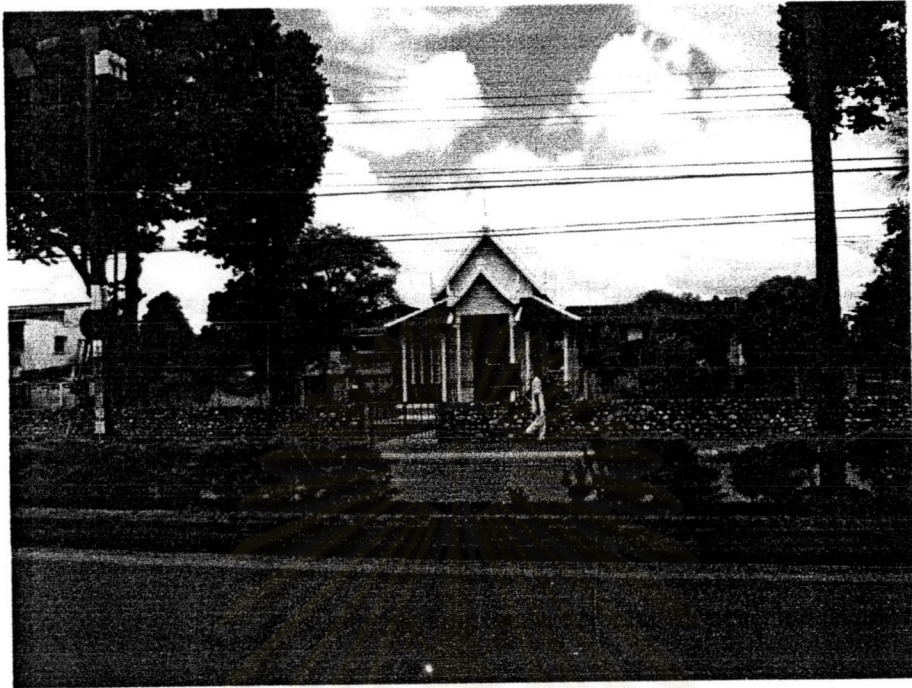
ภาพหลังการปรับปรุง

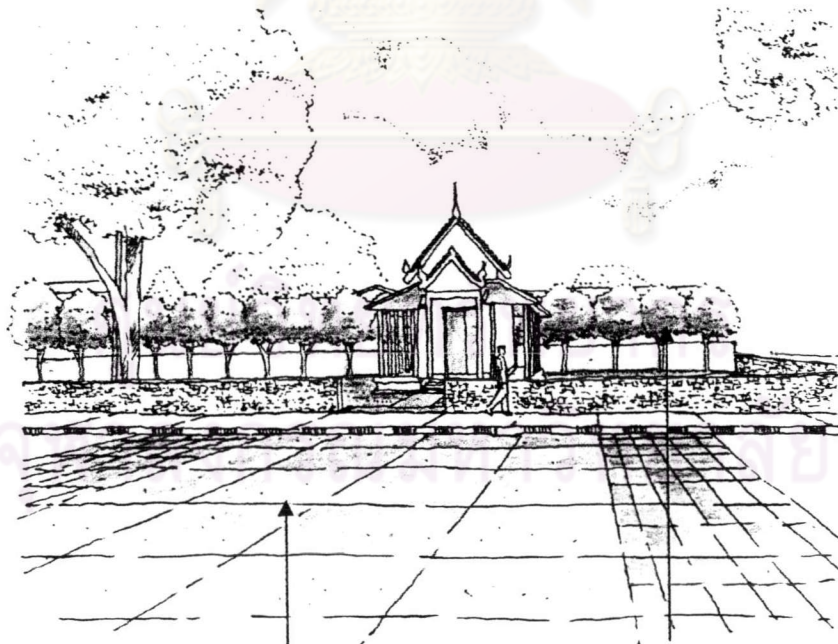
ปลูกหญ้าเพื่อเป็นระยะรั้วและเปิดมุมมอง

ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อบังอาคารด้านหลังและเป็น Enclose Space

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพหลังการปรับปรุง

ปูพื้นผิวพิเศษสำหรับลดความเร็วและ
เชื่อมต่อบรรยากาศทางเดินเท้า

ปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อบังอาคาร
ด้านหลังและเป็น Enclose Space
เพื่อเน้นความสำคัญของสถานที่

5.7 พื้นที่บริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมือง

สำหรับคูเมืองและกำแพงเมือง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงขอบเขตของเมืองแสดงพัฒนาการของเมืองและเป็นองค์ประกอบของผังเมือง ปัจจุบันเหลือเพียงแนวกำแพงเมืองทางด้านทิศเหนือ ส่วนแนวกำแพงเมืองทางด้านอื่น ได้ถูกทำลายและแปรสภาพเป็นเส้นทางคมนาคม อาคารที่พักอาศัยและอาคารพาณิชย์ไปหมดแล้ว ส่วนคูเมืองทางด้านทิศเหนือคือคลองหน้าเมืองด้านตะวันออกเลียบบลงมาทางใต้ เชื่อมกับคูเมืองที่ขนานกับถนนศรีธรรมโศก ตามบันทึกกล่าวว่า คูเมืองแต่ละด้านนี้มีความกว้างประมาณ 10 เมตร และมีชานกำแพงเมืองกว้างประมาณ 25 เมตร¹ แต่ปัจจุบันคูเมืองมีขนาดเล็กมากและกลายเป็นร่องระบายน้ำไปหมดแล้ว และคูเมืองด้านอื่นสองฝั่งคลองมีอาคารพหุอาศัยประเภทอาคารไม้และอาคารคอนกรีตตั้งอยู่สลับกับที่ว่างในบางช่วง โดยอาคารมีสภาพชำรุดทรุดโทรม บางช่วงมีสภาพเป็นชุมชนแออัด ส่วนที่ว่างก็มักถูกทิ้งร้างขาดการดูแลและแปรสภาพเป็นที่ทิ้งขยะ ดังนั้นสภาพแวดล้อมบริเวณคูเมืองจึงมีสภาพเสื่อมโทรม ถูกบดบังบดบังกนกยากเห็นคูเมืองทางด้านทิศเหนือคือ คลองหน้าเมือง ยังเป็นที่โล่งและได้รับการปรับปรุงเป็นสวนพักผ่อน แต่รูปแบบการจัดยังไม่ถูกต้องตามเอกลักษณ์ของคูเมือง กำแพงเมือง และชานกำแพงเมือง เท่าที่ควร โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจะแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็นคือ ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งรายละเอียดแต่ละด้านของปัญหามีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาการใช้ที่ดิน

- มีอาคารบ้านเรือนรุกล้ำบริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมืองด้านทิศตะวันออก ด้านทิศตะวันตกและด้านทิศใต้

2. ปัญหาด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมและพื้นที่เปิดโล่ง

- บริเวณแนวกำแพงเมืองและชานกำแพงเมืองด้านทิศเหนือมีรูปแบบขององค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่ยังไม่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และความสำคัญของกำแพงเมืองคูเมืองและ ประตูเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ขวน เพชรแก้ว, และปรีชา นุ่นสุข, กำแพงเมือง มรดกทางวัฒนธรรมของเมืองนคร (วิทยาลัยครุศรีธรรมราช : 2520)

สัญลักษณ์
 พื้นที่กำแพงเมืองและคูเมือง

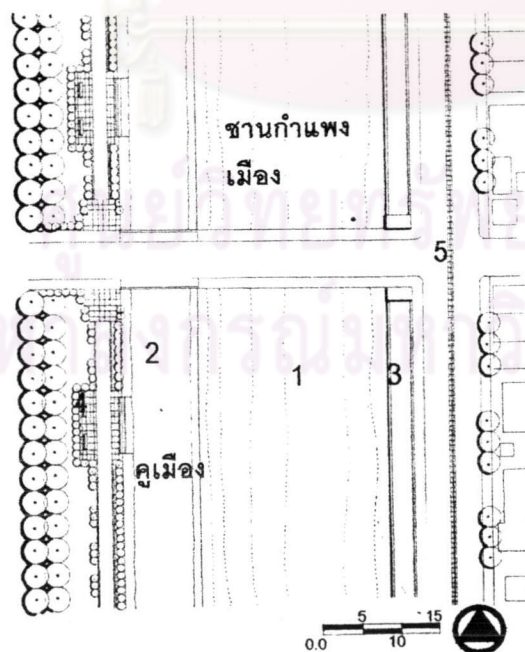
แผนที่ 5.19 แสดงสภาพปัญหาบริเวณพื้นที่กำแพงเมืองและคูเมือง

5.7.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

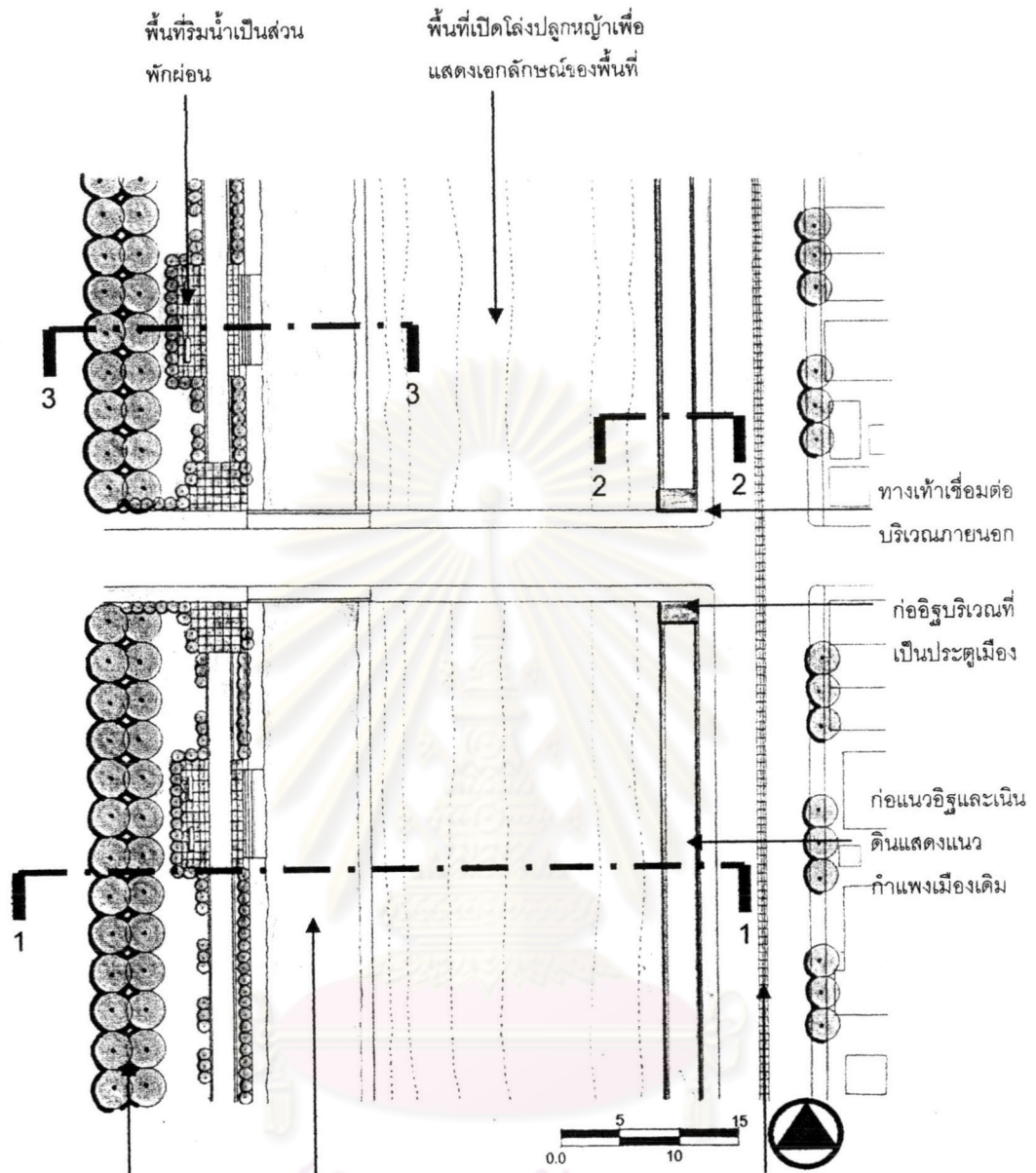
1. เน้นตำแหน่งของกำแพงเมือง และประตูเมือง ให้ชัดเจนขึ้นตามหลักฐานของเมืองในประวัติศาสตร์
2. ขุดแต่งคูเมืองให้ปรากฏชัดเจน และทำทางเท้าให้สามารถเข้าชมได้ พร้อมทั้งสามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนของชุมชนได้
3. จัดระเบียบที่พักอาศัยบริเวณชานกำแพงเมือง ริมคูเมืองและแนวกำแพงเมืองให้เป็นระเบียบโดยไม่บุกรุกล้ำพื้นที่กำแพงเมืองและคูเมือง
4. เน้นการเชื่อมต่อของถนนภายในเมืองออกไปนอกเมืองและเข้าถึงได้สะดวก

5.7.2 รายละเอียดการออกแบบ

1. รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำพื้นที่ชานกำแพงเมืองและคูเมือง
2. ขุดแต่งคูเมืองที่ถูกบุกรุกให้มีขนาดกว้าง 10 เมตรตามบันทึกเพื่อแสดงลักษณะหลักฐานของคูเมืองและเป็นทางระบายน้ำของเมือง
3. แสดงแนวกำแพงเมือง โดยให้ก่อกำแพงอิฐและปูกระเบื้องตามแบบของการสร้างกำแพงเมืองบริเวณแนวกำแพงเมืองสูงประมาณ 40 เซนติเมตร โดยมีความกว้าง 3 เมตร และระหว่างกำแพงอิฐให้ถมเป็นเนินดินเพื่อแสดงความกว้างของกำแพงเมือง ส่วนประตูเมืองให้ก่อแนวอิฐ กว้าง 1.50 เมตร ยาว 3 เมตร และสูง 2 เมตร บริเวณที่คาดว่าเป็นตำแหน่งของประตูเมือง และติดป้ายบอกประวัติความสำคัญ และพื้นที่ระหว่างคูเมืองและแนวกำแพงเมือง(ชานกำแพงเมือง)ให้ปรับปรุงโดยปลูกหญ้าและติดตั้งไฟแสงสว่างเป็นระยะ
4. พื้นที่ริมคูเมืองบริเวณฝั่งตรงข้ามชานกำแพงเมือง ออกแบบให้พื้นที่รมน้ำเป็นส่วนพักผ่อน
5. เน้นขอบเขตเมืองโดยการปูกระเบื้องใหม่บริเวณกึ่งกลางถนนชลวิถี ถนนประตูชัยใต้ ถนนศรีธรรมโคก และถนนศรีธรรมราช ซึ่งเป็นถนนรอบกำแพงเมืองในอดีต

แผนที่ 5.20 แสดงตำแหน่งรายละเอียดการออกแบบ

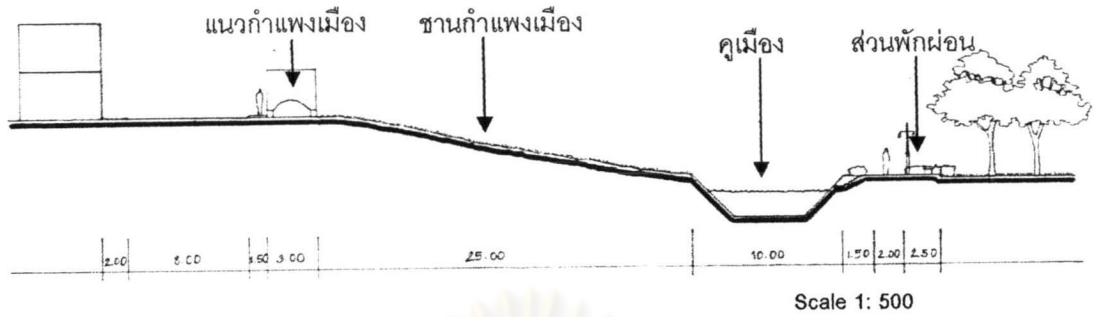
ปลุกต้นไม้ยืนต้นเพื่อให้ร่มเงาและบังมุมมองอาคารด้านหลัง

ชุดแต่งขยายคูเมืองเพื่อแสดงขอบเขตสัณฐานเมืองและเป็นทางระบายน้ำของเมือง

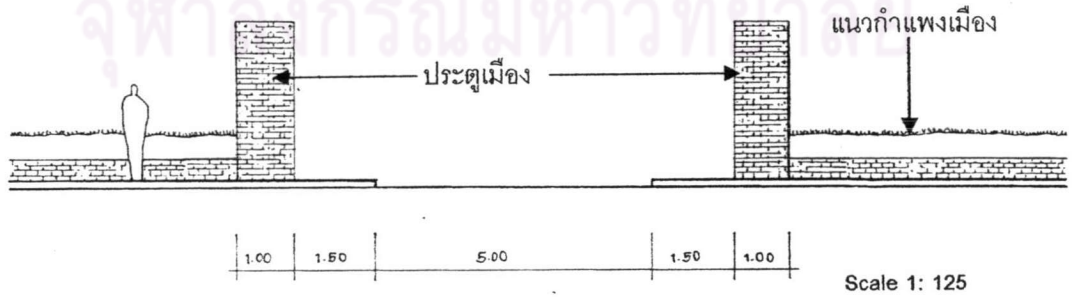
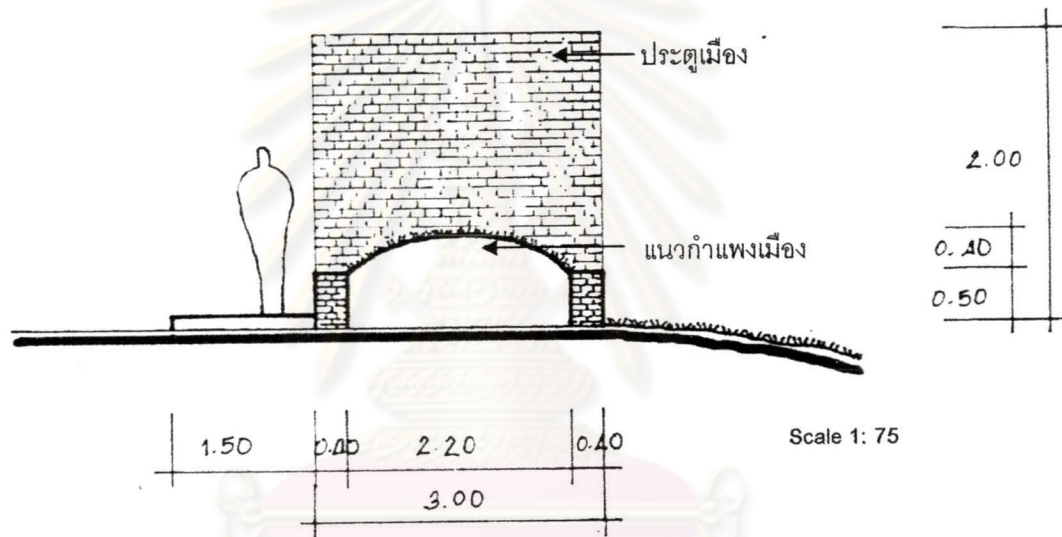
ปูกระเบื้องกึ่งกลางถนนเน้นขอบเขตเมืองเก่าในแต่ละด้าน

ผังบริเวณพื้นที่กำแพงเมืองและคูเมือง

รูปตัด 1 บริเวณกำแพงเมืองและคูเมือง

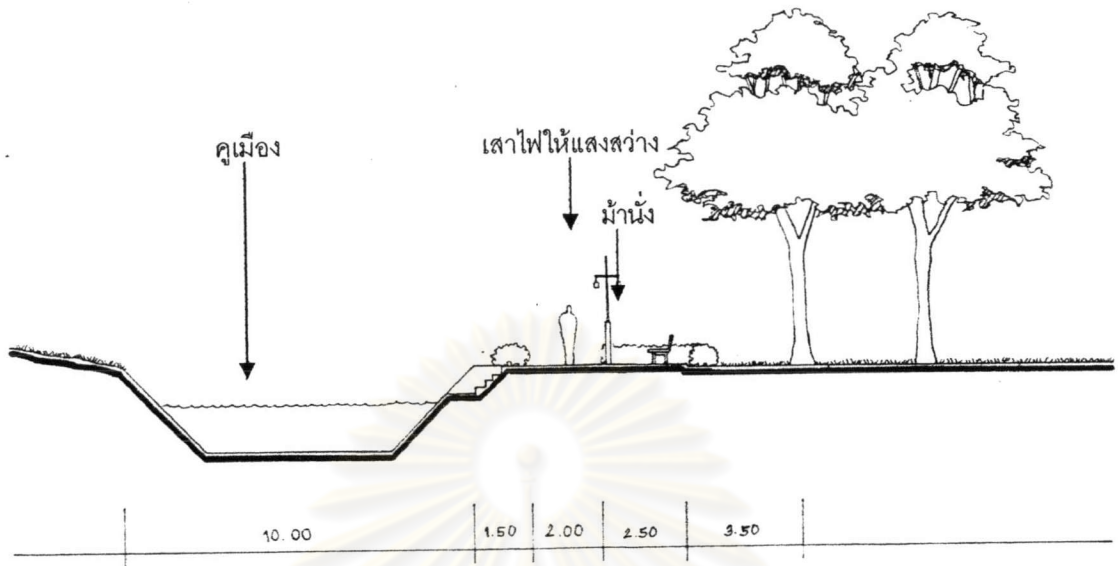

รูปตัด 2 ขยายบริเวณกำแพงเมืองและประตูเมือง

รูปตัด 3 บริเวณคูเมืองและส่วนพักผ่อนริมน้ำ

Scale 1: 100

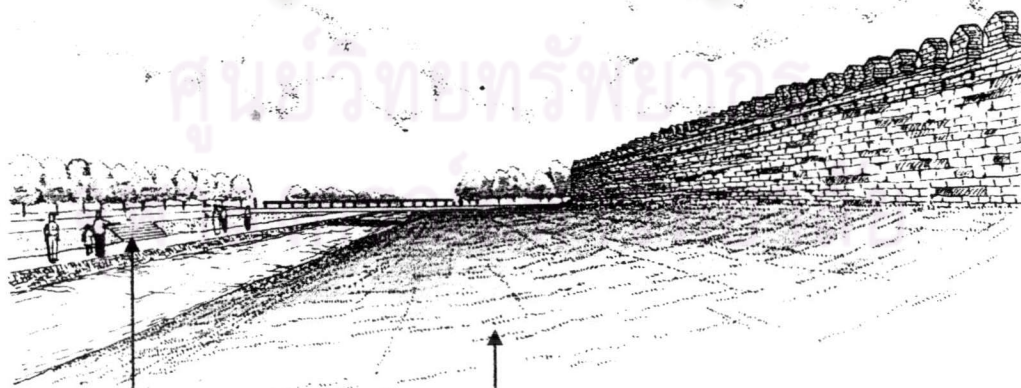
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพแนวกำแพงเมืองทางด้านทิศเหนือที่เหลืออยู่ ซึ่งมีสภาพค่อนข้างดี แต่พื้นที่บริเวณชานกำแพงเมืองทางเทศบาลนครศรีธรรมราชได้มีการปรับปรุงเป็นลานอเนกประสงค์ ซึ่งทำให้พื้นที่เปิดโล่งบริเวณชานกำแพงเมืองสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

ภาพหลังการปรับปรุง

ส่วนพักผ่อนริมน้ำ

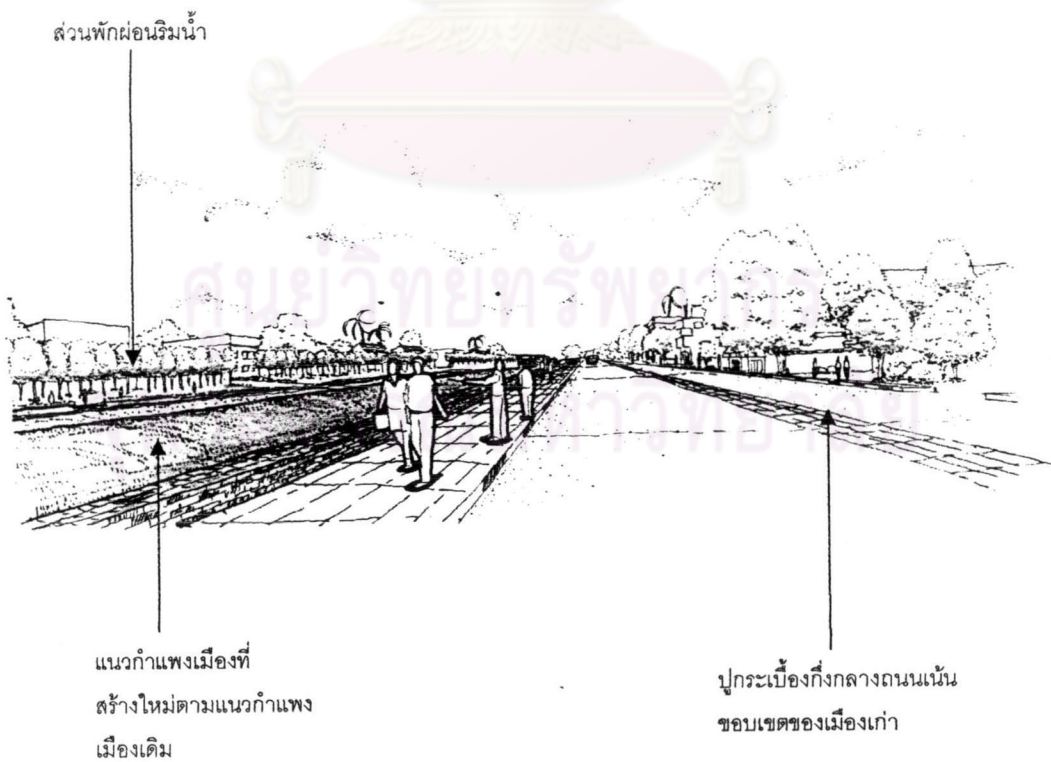
ปลูกหญ้าเพื่อเป็นระยะกอบรับตาม
เอกลักษณ์ของพื้นที่เปิดโล่งชานกำแพง

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพแนวกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกที่บุกรุก และสร้างเป็นที่พักอาศัย

ภาพหลังการปรับปรุง

แนวกำแพงเมืองที่
สร้างใหม่ตามแนวกำแพง
เมืองเดิม

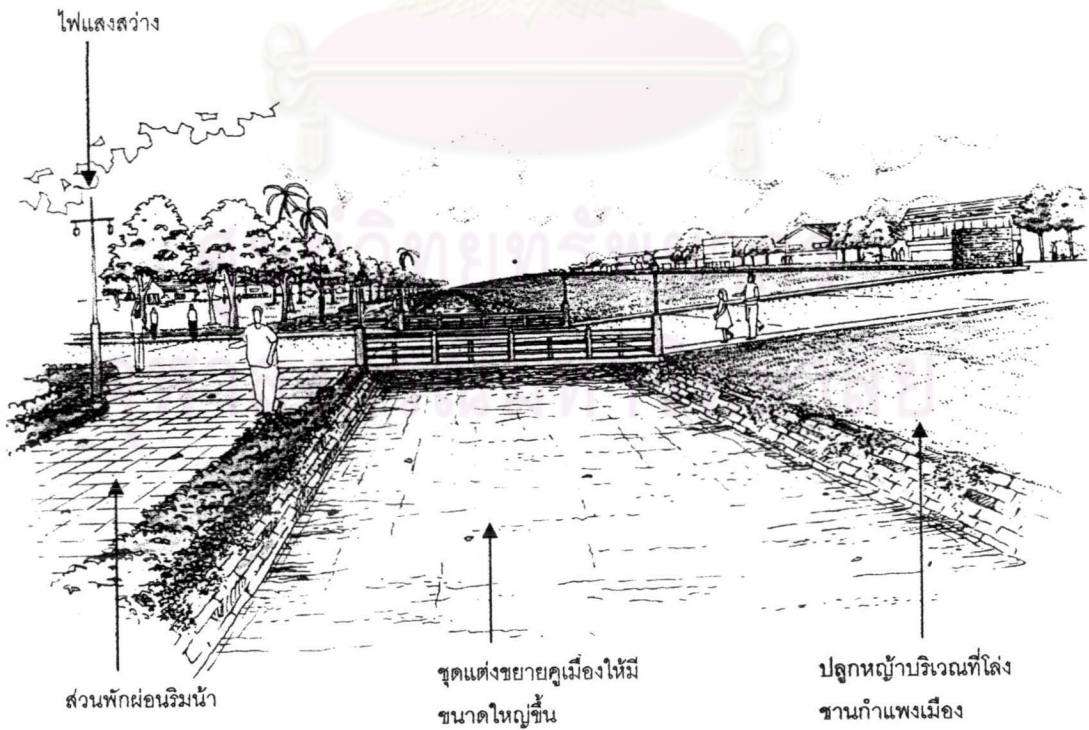
ปุกระเบียงกึ่งกลางถนนเน้น
ขอบเขตของเมืองเก่า

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพคูเมืองด้านทิศตะวันตกที่ถูกบุกรุกและมีขนาดที่ค่อนข้างแคบ

ภาพหลังการปรับปรุง

5.8 บริเวณพื้นที่ลานวัฒนธรรม

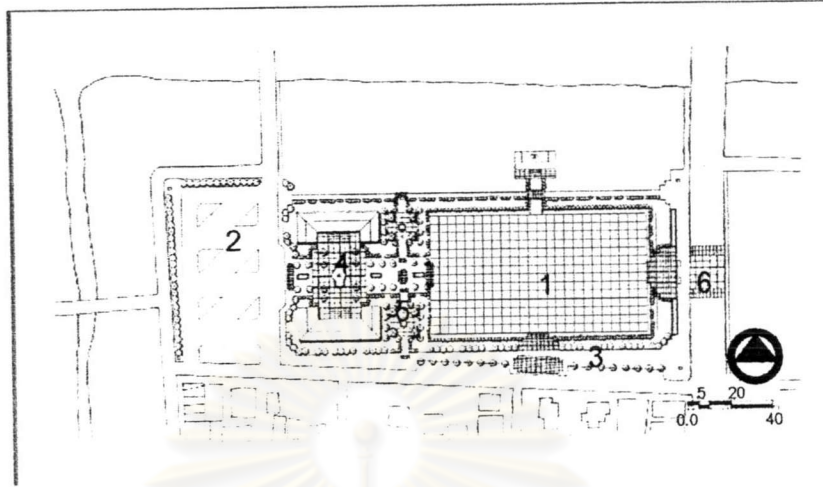
พื้นที่บริเวณลานวัฒนธรรมเดิมเป็นที่ตั้งของเรือนจำ และการไฟฟ้าจังหวัดนครศรีธรรมราชและต่อมามีการรื้อย้ายเรือนจำและการไฟฟ้า ซึ่งเทศบาลนครศรีธรรมราชได้มีการปรับปรุงพื้นที่เป็นสวนสาธารณะและเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์ พระเจ้าศรีธรรมไตรภพ(กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชในอดีต) และปรับปรุงอาคารเรือนักโทษเป็นพิพิธภัณฑ์และส่วนร้านค้า ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้มีศักยภาพที่จะเป็นที่สำหรับบริการนักท่องเที่ยว และเป็นจุดจอร์นนำเที่ยวขนาดใหญ่(Service Center) ตามแนวความคิดในการอนุรักษ์พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ โดยการจำกัดประเภทของรถขนาดใหญ่เข้าในบริเวณพื้นที่และการจอร์นนำเที่ยวขนาดใหญ่ใกล้บริเวณพื้นที่โบราณสถาน ซึ่งในการปรับปรุงของเทศบาลนั้นพื้นที่บางส่วนไม่สอดคล้องตามแนวความคิดในการอนุรักษ์พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ดังนั้นผู้จัดทำวิทยานิพนธ์จึงขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ใหม่ให้สอดคล้องตามแนวความคิดการอนุรักษ์พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ดังนี้

5.8.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

1. เป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนของชุมชนและเชื่อมต่อกับพื้นที่เปิดโล่งบริเวณสนามหน้าเมืองได้
2. มีพื้นที่รองรับสำหรับกิจกรรมงานประเพณีของเมืองได้ เช่น ประเพณีสารทเดือนสิบ งานแห่นางกระดาน เป็นต้น
3. ปรับปรุงเส้นทางสัญจรและเส้นทางการเข้าถึงได้สะดวกขึ้น

5.8.2 รายละเอียดของการออกแบบ

1. ปรับปรุงบริเวณลานด้านหน้าเป็นลานอเนกประสงค์ เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆของเมือง
2. ที่จอร์นนำเที่ยวขนาดใหญ่จะอยู่ทางทิศตะวันตกหรือบริเวณด้านหลังของพื้นที่ เพื่อป้องกันมลพิษที่มองจากถนนราชดำเนิน
3. ที่จอร์นยนต์ส่วนบุคคลสำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยวจะอยู่ทางทิศใต้ของบริเวณพื้นที่
4. ปรับปรุงพื้นที่ระหว่างเรือนักโทษเป็นลานเชื่อมต่อระหว่างสองอาคารและปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นพักผ่อนและพักผ่อน
5. ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ระหว่างลานอเนกประสงค์และเรือนักโทษเป็นที่สำหรับพักผ่อนโดยมีศาลาพักผ่อนและปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น
6. พื้นผิวถนนบริเวณทางเข้าหลักจัดทำเป็นลวดลายพิเศษเพื่อเป็นจุดข้ามถนนและต่อเนื่องจากประตูทางเข้าหลัก

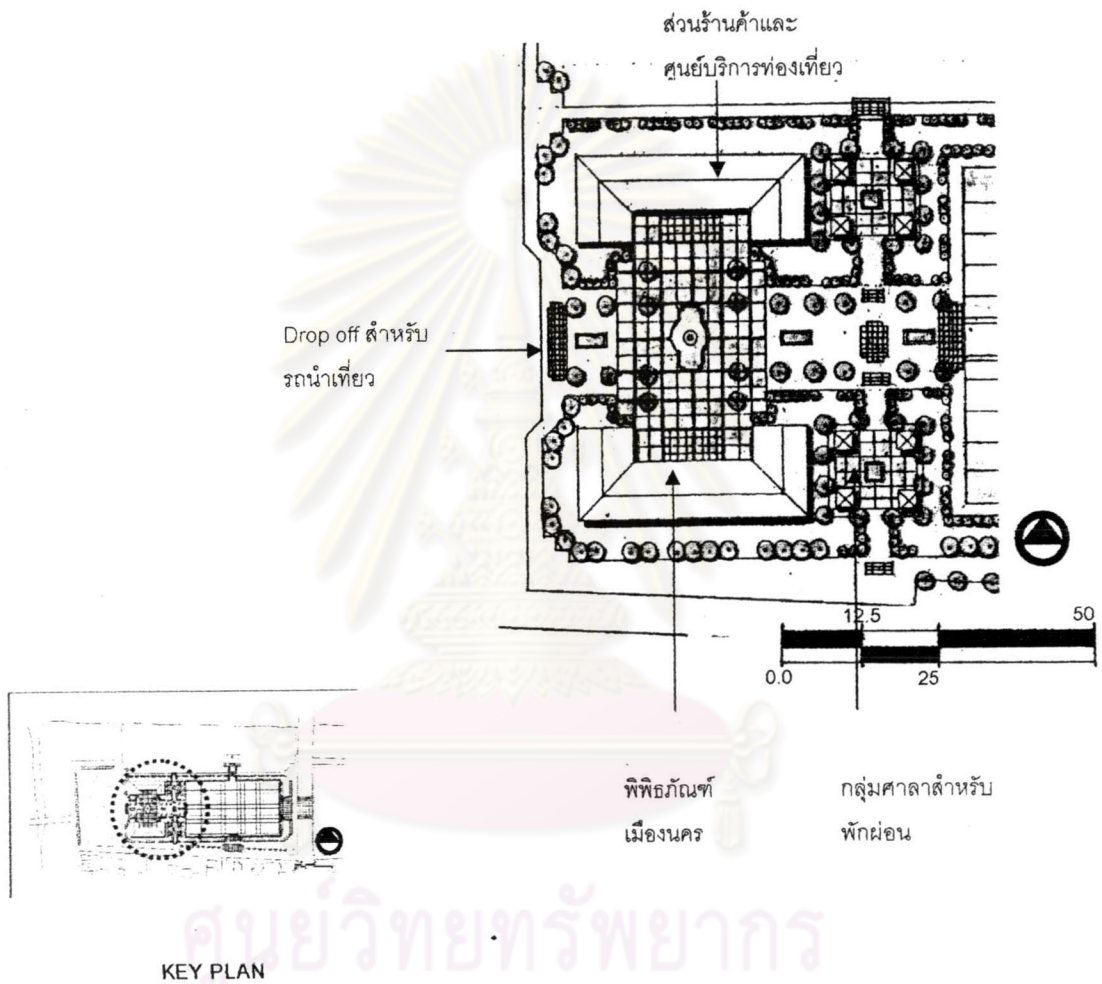
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.21 แสดงรายละเอียดในการออกแบบ

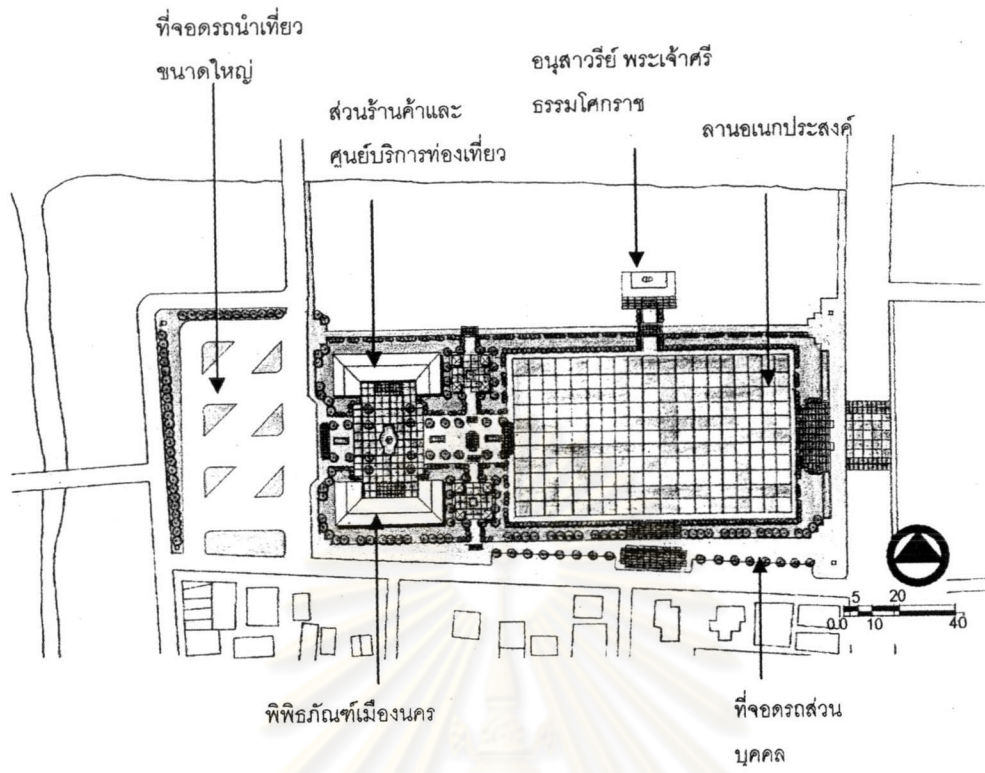
ที่มา: ผู้วิจัย

- แนวความคิดในการปรับปรุงพื้นที่บริเวณเรือนักโทษ

อาคารเรือนนักโทษทั้ง 2 หลังนั้น อาคารด้านทิศเหนือปรับปรุงเป็นส่วนบริการข้อมูล ร้านขายของที่ระลึก และร้านอาหาร เครื่องดื่ม ส่วนอาคารทางด้านทิศใต้ได้ปรับปรุงเป็นส่วนพิพิธภัณฑ์เมืองนครศรีธรรมราชเพื่อเป็นส่วนบริการข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองนครศรีธรรมราชแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนผู้สนใจก่อนที่ จะได้ไปในสถานที่จริง ส่วนพื้นที่ระหว่างอาคารทั้ง 2 หลังปรับปรุงเป็นคอร์ทเชื่อมต่อกิจกรรมทั้ง 2 อาคาร และ พื้นที่ระหว่างเรือนนักโทษและลานอเนกประสงค์ปรับปรุงเป็นกลุ่มศาลาลำหรับพักผ่อนของนักท่องเที่ยว

แผนที่ 5.22 ขยายพื้นที่บริเวณเรือนักโทษ
ที่มา: ผู้วิจัย

ผังบริเวณพื้นที่ลานวัฒนธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพก่อนการปรับปรุง

ภาพพื้นที่เปิดโล่งบริเวณด้านหน้าอนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่เทศบาลปรับปรุงให้เป็นพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งไม่สามารถรองรับกิจกรรมในเทศกาลประเพณีและการออกร้านหรือการแสดงต่างๆได้

ภาพหลังการปรับปรุง

ลานอเนกประสงค์

ภาพก่อนการปรับปรุง

สภาพเรือนักโทษ ซึ่งเป็นอาคารเดิมและมีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ในพื้นที่ ควรได้รับการปรับปรุงอาคารเป็นส่วนบริการข้อมูล ร้านค้า และพิพิธภัณฑ์

ภาพหลังการปรับปรุง

5.9 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เนื่องจากบริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมต่อพื้นที่ศึกษา ซึ่งผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาโดยมีรายละเอียดดังนี้

- มีการอนุญาตให้รถนำเที่ยวขนาดใหญ่สามารถเข้ามาในบริเวณพื้นที่ได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรและทำให้โบราณสถานที่สำคัญในพื้นที่เกิดการชำรุดเสียหายได้
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันจะเน้นไปที่บริเวณวัดพระมหาธาตุเพียงอย่างเดียว โดยไม่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบอื่นๆโดยรอบที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เช่นกัน
- ชุมชนโดยรอบไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่าที่ควร

ภาพที่ 5.4 สภาพถนนราชดำเนินบริเวณหน้าวัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งมีรถนำเที่ยวขนาดใหญ่สามารถเข้ามาในบริเวณพื้นที่ได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรและทำให้โบราณสถานที่สำคัญในพื้นที่เกิดการสั่นสะเทือนและเกิดการชำรุดเสียหายได้

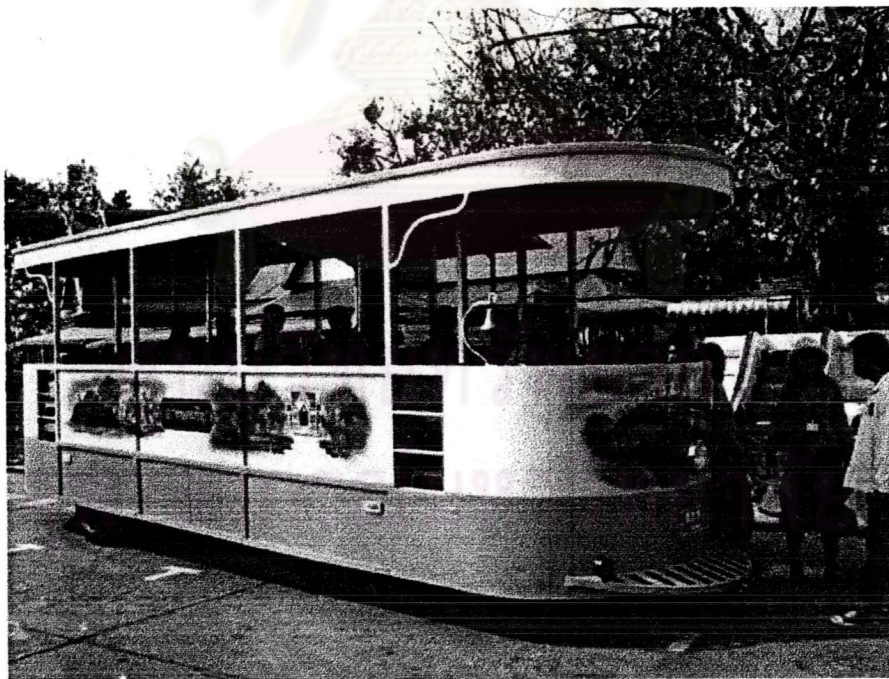
5.9.1 แนวความคิดในการปรับปรุง

1. เพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งสาธารณะให้สามารถเข้าสู่พื้นที่
2. จัดเส้นทางรถท่องเที่ยว และกำหนดพื้นที่จอดรถในบริเวณที่สำคัญโดยไม่กีดขวางทางจราจร
3. ควบคุมรถนำเที่ยวขนาดใหญ่ไม่ให้เข้ามาในเขตอนุรักษ์
4. กำหนดพื้นที่จอดรถนำเที่ยวขนาดใหญ่

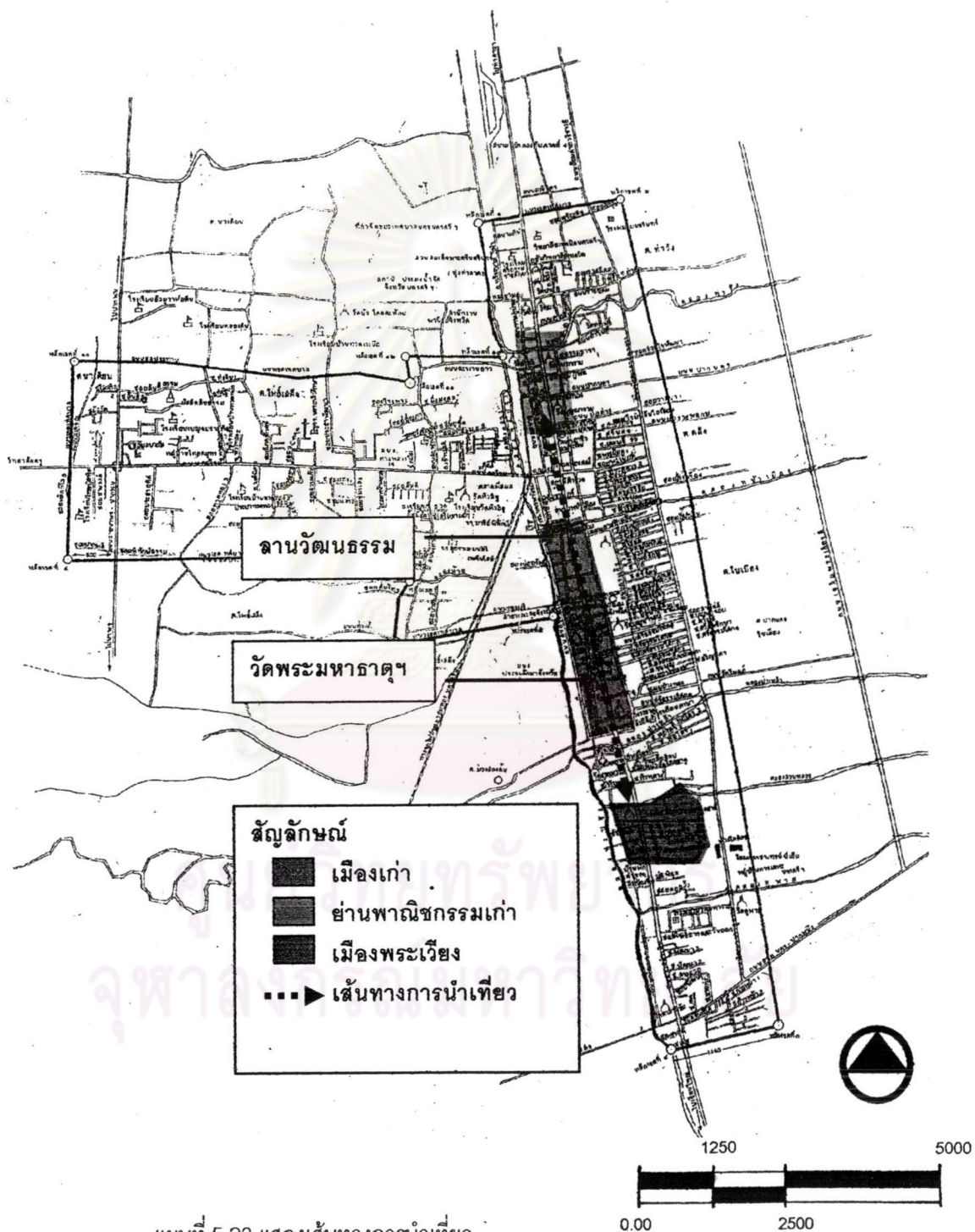
เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีขนาดถนนที่ค่อนข้างแคบ(ประมาณ 20-25 เมตร)และไม่ควรขยายผิวการจราจร เพราะฉะนั้นรูปแบบของรถนำเที่ยวควรเป็นรูปแบบของรถลาก(ตัวอย่าง ภาพที่ 5.5) ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนมาก มีน้ำหนักน้อย ใช้ความเร็วไม่มาก และไม่กีดขวางทางจราจรโดยให้รถออกในเวลา นำเที่ยวในเวลา 10.00 น. ของทุกวันเนื่องจากวัดพระมหาธาตุฯและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆจะเปิดในเวลา 8.30-9.00 น. หรือออกในเวลาที่เหมาะสมหรือโรงเรียนที่ติดต่อดังกล่าว

โดยจัดเส้นทางรถนำเที่ยวโดยกำหนดจุดเริ่มต้นที่ลานวัฒนธรรมโดยใช้เส้นทางถนนราชดำเนินและจุดบริเวณสถานที่ดังนี้(แผนที่ 5.20)

- วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- พื้นที่บริเวณเมืองพระเวียง (ทางทิศใต้ของบริเวณพื้นที่ศึกษา)
- พื้นที่บริเวณตลาดท่าวัง (ย่านพาณิชย์กรรมเก่าทางทิศเหนือของบริเวณพื้นที่ศึกษา)

ภาพที่ 5.5 แสดงตัวอย่างรถนำเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนมาก

แผนที่ 5.23 แสดงเส้นทางกรนำเที่ยว
ที่มา: ผู้วิจัย

5.10 สรุปการออกแบบปรับปรุงพื้นที่

ผลของการออกแบบปรับปรุงพื้นที่โดยรวมนั้นจะส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาและส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่ให้ดีขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรวมบริเวณพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบให้มีสภาพดีและเหมาะสมสำหรับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและเมือง ซึ่งจากการปรับปรุงพื้นที่ที่ได้แสดงออกมาเป็นลักษณะทางกายภาพที่ชัดเจนนั้น สามารถสรุปการปรับปรุงแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

1. พื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

เป็นการปรับปรุงพื้นที่โดยโดยมีแนวคิดเพื่อให้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้เป็นที่ยุติมาตาที่มีความสวยงามและมีความโดดเด่นของเมือง ซึ่งได้ออกแบบโดยการเน้นแนวแกนหลักตามคติความเชื่อเพื่อให้เกิดการเข้าถึงและมุมมองที่ดีต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยการสร้างเอกลักษณ์ภายในบริเวณวัด โดยการเน้นองค์ประกอบที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในด้านสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมให้เด่นชัดขึ้น รวมทั้งได้ออกแบบให้สามารถรองรับกิจกรรมของเมืองในด้านประเพณี และในด้านการท่องเที่ยว

2. พื้นที่บริเวณตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา

การปรับปรุงพื้นที่ส่วนนี้โดยให้มีศักยภาพเป็นสิ่งบ่งบอกความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ถัดไป โดยเสนอแนวทางในการควบคุมอาคารและบูรณะอาคารสิ่งก่อสร้างที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นองค์ประกอบของเมืองเก่า คือศาลพระเสื้อเมือง และฐานพระสยาม ให้มีสภาพที่มั่นคงและมีรูปแบบที่เหมาะสม

3. พื้นที่บริเวณตอนใต้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงแนวกำแพงเมือง

การปรับปรุงพื้นที่ส่วนนี้โดยให้มีศักยภาพเป็นสิ่งบ่งบอกความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง โดยเสนอแนวทางในการควบคุมอาคาร และเชื่อมต่อระบบเส้นทางเท้ากับวัดพระมหาธาตุฯกับวัดหน้าพระลาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของเมืองเก่าในบริเวณพื้นที่ รวมทั้งปรับปรุงบริเวณสี่แยกประตูชัยใต้ให้มีการรับรู้เป็นประตูเข้าสู่พื้นที่เขตเมืองเก่า

4. พื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัด

เป็นการปรับปรุงโดยมีแนวคิดเพื่อให้ศาลากลางแสดงความเป็นสถานที่สำคัญในองค์ประกอบของเมืองเก่า ซึ่งได้ออกแบบพื้นที่เปิดโล่งบริเวณด้านหน้า โดยการเน้นแนวแกนเข้าสู่หอพระพุทธสิหิงค์ ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญในพื้นที่และแสดงถึงความเป็นจวนของเจ้าเมืองในอดีต และความเป็นสถาบันการปกครอง สถาปัตยกรรมในปัจจุบัน รวมทั้งได้ออกแบบให้สามารถรองรับกิจกรรมด้านประเพณีและการใช้สอยอาคารด้วย

5. พื้นที่บริเวณกลุ่มศาสนสถานด้านทิศเหนือ

การออกแบบพื้นที่ส่วนนี้จะเป็นการแสดงเอกลักษณ์ของบริเวณซึ่งมีกลุ่มศาสนสถานทั้งศาสนาและศาสนาพุทธตั้งอยู่ โดยการเน้นองค์ประกอบที่มีความสำคัญของพื้นที่ในด้านสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมให้เด่นชัดขึ้น รวมทั้งได้ออกแบบให้สามารถรองรับกิจกรรมของเมืองในด้านประเพณี และในด้านการท่องเที่ยว

6. พื้นที่บริเวณกำแพงเมืองและคูเมือง

เป็นการปรับปรุงให้พื้นที่บริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมืองแสดงความเป็นเอกลักษณ์ โดยออกแบบให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งและเน้นตำแหน่งของแนวกำแพงเมือง คูเมือง และประตูเมือง ให้ชัดเจนขึ้นตาม

สัณฐานของเมืองในประวัติศาสตร์ และสามารถเชื่อมต่อของถนนภายในเมืองออกไปนอกเมืองและเข้าถึงได้สะดวก รวมทั้งสามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพักผ่อนของชุมชนได้

7. พื้นที่บริเวณลานวัฒนธรรม

เนื่องจากพื้นที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่หลักสำหรับบริการการท่องเที่ยวและกิจกรรมของเมืองได้ ดังนั้นในการออกแบบจึงมุ่งเน้นให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลและกิจกรรมของเมืองด้านประเพณีและงานเทศกาลต่างๆรวมทั้งสามารถเป็นที่พักผ่อนสำหรับชุมชนได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย